

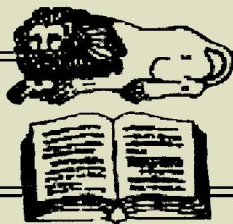

Jeromos füzetek

Áldott Karácsonyt!

78. szám

Karácsony

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Budapest, 2009

Az angyalok híradása (dombormű a koptok szent hegyén Kairóban)	1
Csendes percek	2
Jézus születése (Tarjányi Béla)	5
A Sínai Kódex kalandos története (Gyürki László)	13
Olvasóink kérdezik (M.L.B.)	26
<i>Élő Ige Bibliaiskola, 68. óra (Vágvölgyi Éva)</i>	31
Biblikus folyóiratok szemléje (Székely István)	41
Társulatunk életéből	47
Könyvajánlatunk	borító

J e r o m o s f ü z e t e k
az első magyar szentírástudományi folyóirat
– gyakorlati anyaggal hitoktatók számára –
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

B i b l i a k ö z p o n t

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6. Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő-csütörtök, 9-17-ig ☎ 332-22-60

Email: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Honlap: www.biblia-tarsulat.hu

**A szerkesztőbizottság tagjai: Székely István, Tarjányi Béla,
Thorday Attila, Vágvölgyi Éva**

Fotók: Vágvölgyi Éva

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Nyomda: Royal Press Hungary Kft.

Ajánlás

Hazahozom őket a népek közül, összegyűjtöm őket az országokból, és hazavezérellem őket. Izrael hegyein legeltetem őket (Ez 34,13). A Szentírás szerzőit nem nevezi Izrael hegyeinek. Azokon legeltessetek, hogy biztonságosan tápláljátok. Amit onnan hallotok, annak örüljétek, de utasítsátok vissza, ami rajta kívül van. Ne ködben kóboroljátok, hanem hallgassatok a pásztor szavára. Gyűljétek össze a Szentírás hegyeire. Itt van a szívetek gyönyörűsége. Itt nincs semmi ártalmas, semmi idegen; itt nagyon bőséges legelők vannak... A szentírási hegyekből fakadnak az evangéliumi igehirdetés patakjai, és a földkerekség végéig eljut igéjük (Zsolt 18,5)... Ott mondják: jól érezzük itt magunkat. Ott azt is mondják: »Ez igaz és biztos. Nem tévedünk.«...Igazi gyönyörűségben pihennek majd... De nehogy magadra maradj, az Úr hozzáteszi: Én magam terelgetem majd juhaimat. A segítség számodra az Úrtól jön, aki az eget és a földet alkotta (Zsolt 123,8).

Részletek Szent Ágostonnak »A pásztorok« című beszédéből.
[Ld. Az imaórák liturgiája. Évközi 25. hét, csütörtök.]

A megváltás dicsérete

Mert hiszem,
hogy az ember eredendően jó.

Jobb annál, mint amit tesz.
Igazabb annál, mint amit mond.
Finomabb annál, mint amilyennek látszik.

Hiszem,
hogy az ember szíve mélyén nincs más, mint szeretet.
Nincs más, mint gyengédség, jóság,
megbocsátás, nyitottság és hódolat.

Hiszem,
hogy saját jóságának megismerése
az embert e jóság megvalósítására vezeti.

Hiszem,
hogy egy nap a gonosz és a rombolás,
a háború és vérontás eltűnik és megsemmisül.

Hiszem,
hogy egy nap minden ember
jóllakik majd kenyérrel és szeretettel.

Hiszek
egy teljesen más világban.
Egy megújult, átalakult és újraformált világban.

Hiszem,
hogy ez az új világ
bennünk növekszik napról napra.
Mert már itt van velünk.

Hiszem,
hogy a Szeretet kicsiny magja
előbb-utóbb hatalmas fává növekszik
bennünk.

Hiszem,
hogy az emberbe vetett remény
létrehozza és megszüli az embert,
hogy a jobb világba vetett hit
felépíti és megteremti a jobb világot.

Hiszem,
hogy a béke lehetséges
a háborún, a bosszún, a gyűlöleten és erőszakon,
és minden borzalmon túl is.

Hiszem,
hogy egy nap a kardból ekevasat,
az pengéből sarlót kovácsolunk.

Hiszem,
hogy túljutunk a gyűlöleten,
és nem lesz többé háború.

Hiszem,
hogy a gonosz nem egy fátum,
nem balsors, és nem a végzetünk.

Hiszem,
hogy igaz voltunk ereje legyőzi a gonoszszágot,
és a Szeretet győzedelmeskedik.

Hiszem,
hogy egy nap
a farkas és a bárány együtt lakik majd,
a leopárd együtt alszik majd a csecsemővel.

Hiszem,
hogy egy nap minden nép fia úgy él majd együtt,
mint fivér és nővér; az emberiség egy családdá lesz.

Hiszem,
hogy egy nap a határok eltűnnek,
az ellenségek megölelik egymást,
egy tálból falatoznak, és egy kupából isznak.

Hiszem,
hogy egy nap megrendezzük azt a hatalmas lakomát,
melyben az emberiség örökre osztozkodni fog.

Hiszem,
hogy egy nap keresztények,
muzulmánok és zsidók,
buddhisták és hinduk, feketék, fehérek,
vörösek és sárgák
szivárvánnyá lesznek, mely beragyogja
az utolsó éjszaka hajnalának egét.

Hiszem,
hogy mindez akkor kezdődött,
amikor a Teljességgel Erős
teljesen tehetlenné, törékennyé, és kiszolgáltatottá lett.

Hiszem,
hogy mindez akkor kezdődött,
amikor a Magasságos lehajolt, és kicsinnyé lett,
azért, hogy elérje az ember szívét.

Hiszem,
hogy mindez egy éjszaka,
egy elhagyott útszélén kezdődött
EGY KIS GYERMEKKEL.

Henri Boulad

Tarjányi Béla

Jézus születése

A két gyermekségtörténet összehasonlítása

1. A családfa (Mt 1,2-17 – Lk 3,23-38)

Máté evangéliuma Jézus családfájával kezdődik. Az evangélista háromszor tizennégy (azaz 6 x 7) nemzedéket sorol fel. A felsorolt ősatyák száma tudatos szerkesztés eredménye, hiszen például Dávid és Zerubbábel között az 1 Krón 3,10-19 húsz nemzedéket ismer. A 3 x 14-es tagolás, amire külön rámutat a befejező 17.v., előtérbe állítja az ősök kiemelkedő tagjait: Ábrahámot és Dávidot. Jézus Ábrahám fia, tehát a választott nép tagja, és Dávid fia, tehát ő az, aki népe körében Isten ígéreteinek megfelelően Messiásként megvalósítja Isten terveit. A családfa Máté írásában így egyúttal a cím szerepét is betölti: ez az írás Jézusról, a választott népnek megígért és végül a népe körében megjelent Messiásról szól.

Figyelemre méltó sajátossága ennek a családfának, hogy az ősatyák mellett megemlíti négy ősanját is: Támárt, aki csellemel bízott magának a gyermekáldást (Jákobtól, vö. Ter 38), Ráhábot, a jerikói erkölcstelen nőt (vö. Józs 2; az Ószövetség nem említi, hogy Boóz felesége lett volna), Rútot, az idegen származású asszonyt (vö. Rút 2-3), valamint Uriás feleségét, akinek a férjét Dávid a halálba küldte (2 Sám 11). Mindenképpen figyelemre méltó, hogy a családfában szerepelnek ezek az asszonyok, és hogy kizárólag ezek a problémás személyek kerülnek említésre. Ezáltal még a Messiásnak a családfája is kellőképpen tükrözi a választott nép történetének, a Messiáshoz vezető útnak a viszontagságos voltát.

Lukács könyvében a cím szerepét nem a családfa tölti be, hanem az ajánlás (1,1-4), tehát a szerző követi a korabeli írók megszokott gyakorlatát. A családfát csak azután közli, miután Keresztelő János fellépése kapcsán elhelyezte az eseményeket a "világtörténelemben": Jézus az ismert történeti szereplők idejében a Római Birodalom egy meghatározott helyén jelent meg az emberiség életében (Lk 3,1-3). Jézus megkeresztelkedik, majd kísértést szenved, s a két esemény

közé illesztve olvashatjuk a családfát. Az ősök sora Lukácsnál jóval hosszabb, a sorrend fordított, az ősatyák sorát egészen Ádámig (Istenig) vezeti vissza. A nemzetségtábla összesen 77 nevet tartalmaz (ez 11 x 7!), az említett nevek Dávid után eltérnek a Máténál szereplőktől, és a felsorolásban nem kap kiemelt helyet sem Ábrahám, sem Dávid. Következésképpen elmarad viszont a Máté által felsorolt problémás asszonyok említése. Ez összhangban áll azzal, hogy Lukács evangéliumában az asszonyokat igyekszik pozitív színben feltüntetni.

Lukácsnál Jézus nem csupán Ábrahám és Dávid fia, mint Máténál, hanem Ádámé, vagyis az emberiség nagy családjának szülötte, az egész emberiség Megváltója. Lukács Jézus nemzetségtáblája által egy csodálatos ívet rajzol elénk: Jézustól, az ő őseinek során keresztül egészen Istenig. Isten és Jézus – ez a hozzánk érkező Üdvözítő családfájának két végpontja, szilárd pillére, az egész történelemnek az értelme. Ahogyan ez az ív Jézustól Istenig átöleli Jézus őseinek hosszú sorát, úgy öleli át – nem csak a választott nép történetét, hanem – az egész emberiség történetét az Isten és az ember közös történelme, az üdvtörténet.

2. A híradás (Mt 1,18-25 – Lk 1,25-56)

Máté elbeszélése szerint az események főszereplője József, Mária férje. Miután megtudja, hogy Mária gyermeket vár, Isten vele közli, hogy a gyermek a Szentlélektől fogantatott, és hogy nem szabad elbocsátania Máriát. Az, hogy József áll az események előterében, a zsidókeresztény olvasók számára egészen természetes: mind az Ószövetségben, mind a zsidó vallásgyakorlatban a férfiak a főszereplők, Isten velük közli akarátát, parancsait, tőlük vár dicséretet és engedelmességet. József igaz, tehát elfogadja a magyarázatot, magához veszi feleségét, és ő ad nevet a gyermeknek.

József álmában értesül arról, hogy mi történt Máriával, és neki mit kell tennie. Az álomban adott kinyilatkoztatás a leggyakoribb az Ószövetségben (ld. József története, Jákob álma, vö. Bir 7,13; Eszt 10,5; 11-5-12; 2 Makk 15,12; Dán 2,1; 4,2 stb.). Máté szerint ebben a zsidók számára legtermészetesebb és minden további nélkül elfogadott formában történik az isteni akarat közlése a következőkben is:

a bölcsék figyelmeztetése (2,12), a menekülés (2,13), a visszatérés (2,19-20) és a názáreti letelepedés (2,23).

Az evangélista az elbeszélés során rámutat: mindez azért történt, hogy beteljesedjék, amit az Ószövetségben Isten megígért (Mt 1,22-23 – Iz 7,14). A jövendölések beteljesedésére Máté a továbbiakban is következetesen hivatkozni fog (napkeleti bölcsék: 2,5-6 – Mik 5,1-3; menekülés Egyiptomba: 2,15 – Óz 11,1; gyermekgyilkosság: 2,17-18 – Jer 31,15; visszatérés: 2,23 – –). Máté már itt, a gyermekségtörténetben is, annak minden egyes mozzanatánál rámutat arra, hogy Jézus életében rendre beteljesedtek az ószövetségi jövendölések. Joggal feltételezhetjük, hogy Máté zsidókeresztény olvasóknak szánta evangéliumát, akik számára igen fontos és meggyőző volt a hivatkozás az ószövetségi ígéretek, jövendölések beteljesedésére.

A Máté-féle híradás hangneme tárgyilagos és komoly, örömről vagy hálaadásról nem történik említés. Inkább csak sejthető, hogy József számára mindez mit jelent: megtudja, hogy jegyese gyermeket vár, el szeretné bocsátani, de nem teheti, nem élheti vele a tervezett házáséletet. Nem kérdezték a véleményét, csak felvilágosítást és parancsokat kapott. Ő azonban "igaz" ember, tehát engedelmeskedik. Mert az igaz ember mindenben elfogadja Isten akaratát, és engedelmesen aláveti magát annak.

Lukács evangéliumában mindvégig Mária áll a gyermekségtörténet eseményeinek középpontjában, József csupán mellékszereplő. Az Úr anyala Mária előtt fedi fel Isten tervét, őt bátorítja, neki ad jelet (bizonyítékot), és tőle vár beleegyezést, hozzájárulást a csodálatos isteni tervhez. Amikor Lukács így beszéli el az angyali híradás történetét, valójában Mária szerepét, közreműködését és érdemét domborítja ki. Lukácsnál egyébként is megfigyelhető a sajátos figyelem a nők, az asszonyok iránt. Az ő hozzáállása ebben a tekintetben is messze túllépi már a hagyományos zsidó korlátokat.

Máriával mindez nem álmában történik, hanem éber állapotban, látomásban. Lukácsnál nincsenek álmok, csak látomások: Zakariás látomása, 1,11-20; a pásztorok, 2,9-12. Az olyan olvasók számára, akik nem az Ószövetségen nevelkedtek, az éber állapotban kapott kinyilatkoztatás (látomás) meggyőzőbb és elfogadhatóbb, mint az, ha valaki álmodik valamit. Lukács szövegében nincs kifejezett hivatko-

zás az ószövetségi jövendölés beteljesedésére, mint Máténál láttuk. Az ő olvasói számára ezek a hivatkozások nem olyan meggyőzők, mint Máté zsidókeresztény olvasói esetében.

Ugyanakkor a Lukács-féle híradás-elbeszélést kitörő öröm és hálaadás követi. Erzsébet magzata "felujjong" (1,41), Erzsébet áldja és boldognak mondja Máriát (1,42-44), Mária ajkáról pedig csodálatos hálaadó ének fakad (Magnificat, 1,46-55). Az öröm-áradat a továbbiakban is megfigyelhető: Zakariás "magasztalja" Istent (1,64) és himnuszban dicséri őt (Benedictus, 1,68-79); a pásztorok előtt mennyei sereg dicsóítja Istent (2,13-14); a pásztorok magasztalják Istent (2,20), végül pedig elhangzik Simeon hálaadása (Nunc dimittis, 2,29-32) és Anna istendicsérete (2,38). Mindezzel azt mutatja be az evangélista, hogy Jézus érkezése milyen nagy örömet jelentett Mária számára, és mindazok számára, akik megtudták vagy sejtették, hogy ki érkezett hozzánk a gyermek Jézusban. Ugyanez az öröm ébredhet mindazokban, akik tudomást szereznek arról, hogy gyakor eljött közénk és köztünk élt az Üdvözítő.

A születés (Mk 2,1-12 – Lk 2,1-20)

Máté magát a születés tényét csak mellékesen említi (1,25), de beszámol a napkeleti bölcsek látogatásáról. Az elbeszélés szereplői mind fontos emberek: Heródes, a zsidó nép királya, "a nép minden főpapja és írástudója", valamint az idegenből, keletről érkező bölcsek, "mágusok", vagyis a nemzsidó nemzetek legelismertebb tudósai. A hírre, hogy a zsidók királya, "a Krisztus" (azaz Fölkent, Messiás, ld. 2,4) megszületett, Heródes megretten, "és vele együtt egész Jeruzsálem." A félelem, a rettegés említése az új király hatalmát érzékelteti. A nép főpapjai és írástudói az Ószövetségből tudják, hogy a Messiásnak Betlehemben kell megszületnie. Ezt meg is mondják, de nem mennek Betlehembe, hogy köszöntsék őt – hiszen ők is azok közé tartoznak, akiket megrettent a Messiás érkezésének híre. A nép vezetői, a hatalmasok és tekintélyesek elutasítják ezt a Messiást, jóllehet tudják, hogy az ő érkezését ígérte Isten a próféták szava által.

Az idegen bölcsek viszont "nagy örömmel örvendezve" folytatják útjukat, és amikor megtalálják a Gyermeket, "hódolnak előtte", va-

gyis urukként tisztelve őt földre borulnak a színe előtt, és átadják hódolatuk és alávetettségük jeleként ajándékaikat. Olyan ajándékok ezek, amelyek kifejezik a megajándékozott királyi méltóságát. Az idegen népek bölcsei felismerik és elismerik Jézusban a Messiás-királyt, ugyanakkor saját népének vezetője, előkelői és bölcsei elutasítják őt, elzárkóznak előle. Máténál nincs szó jászolról, szegényes körülményekről, csak a mágusok hódolatában és a zsidó vezetők rettegésében visszatükröződő messiási méltóságról.

Lukács a születés elbeszélését azzal kezdi, hogy a római császár népszámlálást rendel el, és az evangélista megadja az összeírás időpontját is (amikor Szíriát Kvirínusz kormányozta). József és Mária is összeírásra kerül, így velük együtt Jézus is helyet kap "az egész földkerekség" lakóinak sorában (vagyis nem csupán egy zsidó többé). Lukács szerint Jézus az egész emberiség nagy családjának tagja és Megváltója – ezt érzékeltette korábban a Lukács-féle családfa, és erre utalnak Keresztelő János fellépésének Lukácsnál található időrendi és földrajzi adatai is (Lk 3,1-2).

A születés körülményei nagyon szegényesek. Már az is nehézséget jelentett volna, ha Máriának egy idegenekkel teli tömegszálláson kellett volna szülnie. Jézus még ennél is nyomorúságosabb körülmények között született, hiszen anyja jászolba fektette őt, ami azt jelzi, hogy állatok szálláshelyén jött a világra. Az elbeszélő azonban semmiképpen nem érzékelteti azt, hogy ez a helyzet visszás vagy megalázó és méltatlan lett volna.

Jézus születéséről Lukács evangéliumában nem az ország királya értesül, nem is a nép előkelői és bölcsei, vagy az idegen mágusok, hanem a legegyszerűbb emberek, a nyájukat őrző pásztorok. Ez annál is figyelemre méltóbb, mivel a pásztorokat a letelepült falusi vagy városi lakosok lenézték, sokszor megvetették, a veszedelmes bűnösök közé sorolták őket, mivel nem tisztelik a magántulajdont, kárt okoznak állataikkal, vagy akár lopnak, fosztogatnak. Isten most őket méltatja arra, hogy elsőként értesüljenek az Üdvözítő születéséről. Égi fény, angyali szózat közli velük éjszakai látomásukban, hogy megszületett a Megváltó.

Míg Máténál Heródes és a nép előkelői rettegnek a születés hírének hallatán, az idegen bölcsek pedig hódolnak előtte és megajándé-

kozzák őt, addig Lukácsnál a nép köréből a legegyszerűbbek indulnak köszönteni a Kisdedet. Sietve mennek hozzá, utána pedig mindenfelé hírt adnak róla, magasztalják és dicsérik Istent, mindazért, amit megtudtak, és amiben részük lehetett. A Máté-féle ünnepélyesség és komolyság helyébe itt a fény és ragyogás lép, az öröm és hálaelt istendicsőítés.

Az elbeszélő közben egy pillanatig Máriára irányítja a figyelmünket, aki "megjegyezte mindezeket a dolgokat, és szívében elgondolkodott rajtuk" (2,19). A Mária iránti figyelem nem lankad Lukácsnál, és sejtenuink engedi, hogy Mária az elsők között volt, aki igazán felfogta és értékelni tudta, hogy mit is jelent Jézus a világnak.

A fogadtatás (Mt 2,13-23 – Lk 2,21-40)

Máté már Jézus születésének, a bölcsek látogatásának leírása során érzékelteti, hogy Jézus nem szívesen látott vendég Heródes király és a nép vezetői számára. Heródes már akkor, álnok módon igyekezett megtudni a gyermek pontos helyét, mondván, hogy ő is hódolni fog előtte. Nyilvánvaló azonban, hogy nem hódolni akar az új király előtt, hanem már csecsemő korában eltenni őt láb alól. Miután a bölcsektől nem kap megfelelő tájékoztatást, hatalomféltő, gyilkos szándékában nincs más választása, mint hogy biztosra menjen, és minden kétévesnél fiatalabb gyermeket megölessen, így számítása szerint új riválisát is el fogja pusztítani. Heródes eljárása álnok, kegyetlen, önző, a választott nép uralkodója így fogadja Isten küldöttét.

Isten azonban megvédelmezi Jézust. Álmodások sora következik, melyek által Isten óvja, védi és megmenti az újszülöttet: a bölcseket figyelmezteti, József parancsot kap a menekülésre, a gyilkos ellenség halála után a visszatérésre, végül pedig arra, hogy Heródes gonosz fiától, Arkelausztól távol, Názáretben telepedjenek le. Mindez azt mutatja, hogy míg a választott nép evilági királya Jézus életére tör, addig Isten minden lépését vigyázza küldöttének, és megóvja őt minden veszedelemtől.

Isten itt is rendre Józsefnek ad utasításokat, és ő ezúttal is az "igaz"-ként viselkedik, azaz mindenben pontosan követi Isten parancsait. És az események minden egyes mozzanatánál jelzi az evangélista, hogy mindezek a viszontagságok azért történtek meg így, hogy

Jézusban beteljesedjenek a Messiásra vonatkozó ószövetségi jövendölések, és ezáltal nyilvánvalóvá válják, hogy ő valóban Isten küldötte, akinek jövetelét Isten évszázadokkal korábban megígérte.

Lukácsnál Jézus fogadtatása éppen ennek az ellenkezője: csak öröm és hálaadás fakad mindazok szívéből, akik találkoznak vele. Az Istent dicsérő és magasztaló angyali sereg és a pásztorok istendicsőítése után Simeon és Anna köszöntik Jézust, akit szülei a Törvény előírásai szerint a templomban bemutatnak. Simeon és Anna szintén egyszerű, hétköznapi idős emberek, mint az első köszöntők, a pásztorok.

Simeon igaz és istenfélő férfiú, akit a Szentlélek tölt be, és akit Isten lelke vezet ekkor a templomba, hogy találkozzék a Messiással, akinek jövetelét régóta, kitartóan várja. Most felismeri Jézusban a várt Messiást, és hálatelt szívvel mond köszönetet Istennek, hogy megérhette ezt a nagy napot. Most már tudja, hogy Jézus által elérkezett az üdvösség, amelyet Isten "minden nép színe előtt készített, világossággal a nemzetek megvilágosítására" (2,31-32). Ő mondja ki azt, amit Lukács egész evangéliumával (és az Apostolok cselekedeteiben) szüntelen hirdet: Jézus minden nép és nemzet, az egész emberiség Megváltója, Szabadítója.

Anna, a nyolcvannégy éves özvegy, aki soha "nem vált meg a templomtól, böjtöléssel és imádsággal szolgált ott éjjel és nappal" (37.v.), ugyancsak felismeri a kisded Jézusban a hozzánk érkezett Megváltót. Egész szívével dicsőíti Istent, és hirdeti mindenkinek, hogy Jézus által elérkezett megváltásunk ideje.

A Jézus születését beragyogó öröm- és hálaáradat bemutatása mellett szerepel Lukácsnál egy csöndes utalás a szenvedésre, a megpróbáltatásokra is: Simeon szerint Jézust sokan el fogják utasítani – saját vesztüket okozva –, mások számára ő a feltámadást fogja jelenteni. Mária szívét pedig tör járja majd át (34-35.v.) – ez nyilvánvaló utalás arra, amit Máriának át kell majd élnie a nyilvános működés során és Jézus keresztfeszítése kapcsán. Lukács itt is Máriára figyel, Jézus anyjára, aki nála végig előtérben áll az egész gyermekélettörténet során.

Összefoglalás

A két gyermekségtörténetet összehasonlítva csodálattal látjuk, hogy a két evangélista mennyire másként mutatja be az események sorát és részleteit, és hogy mennyire más a két elbeszélés hangneme, irányulása. Ismereteink szerint mindkét evangélium a zsidó háború leverése és a templom pusztulása, a zsidó államiság végleges megszűnése (Kr.u. 70) után készült. Elképzelhető, hogy ez a nemzeti katasztrófa sok zsidót megerősített abban a meggyőződésében, hogy Jézus nem lehetett a Messiás, hiszen a Messiásnak meg kellett volna mentenie a szent várost és a választott népet. Erre az időre tehető, hogy a zsidóság egységesen és véglegesen elzárkózik attól, hogy Jézust Messiásként elfogadja.

Ebben az időben Jézus követői többségükben már a pogány népek közül valók, de ekkor még szép számmal vannak a keresztények sorában olyanok is, akik zsidó létükre hittek Jézusban. Az ő számukra elsősorban nem a nemzeti katasztrófa jelenti a problémát, hanem a szembesülés azzal, hogy ők kisebbségben maradtak, saját népük, a zsidók többsége elutasítja a hitet Jézusban mint Megváltóban és Isten Fiában. Feltehető, hogy *Máté* éppen az ilyen, ún. zsidókeresztényeket tartja szeme előtt, amikor összeállítja evangéliumát. Biztosítani akarja őket és meg akarja erősíteni abban, hogy ők döntöttek helyesen, amikor elfogadták a krisztusi hitet. Ezért mutat rá evangéliumában lépten-nyomon – így a gyermekségtörténetben is –, hogy Jézus életének eseményei valójában az ószövetségi jövendölések beteljesedései. Jézus Ábrahám fia, és Dávid fia (vö. családfa), tehát ő a Messiás. Isten álmok hosszú sorában adott kijelentéseivel, utasításával irányította a gyermekségtörténet résztvevőit. Józsefet egymást követő álmok által vezetve Isten maga gondoskodott a gyermek Jézus megmeneküléséről. *Máté* szerint mindebből nyilvánvaló, hogy azok a zsidók járnak a helyes úton, akik hisznek Jézusban, és csatlakoztak az általa alapított új közösséghez.

Lukács is a zsidó nemzeti katasztrófa után írja evangéliumát, de az ő számára – aki maga is pogány származású – már nyilvánvaló, és azt akarja elbeszélésével bemutatni, hogy Isten a Jézus által hozott megváltást az egész emberiségnek szánta. Jézus az emberiség nagy családjának tagjaként jött közénk (vö. családfa), az emberi történe-

lem meghatározott pillanatában, a Római Birodalom területén. Születése kapcsán Isten sokaknak adott (látomásban, vagyis éber állapotban) kinyilatkoztatást Jézus kilétével kapcsolatban – így az ő tanúságuk (a volt pogányok számára) sokkal meggyőzőbb. Lukácsnál József háttérbe szorul, Mária viszont a figyelem középpontjába kerül kimondott "igen"-jével, túlradó örömeivel, a rá (is) váró szenvedéssel, a Gyermek titkában való elmélyülésével. Mindenki, aki tudomást szerez a Megváltó érkezéséről, boldogan várja, ünnepli őt, és hálatelt szívvel dicsőíti Istent. Ezt az örömet jelentheti Jézus születése mindannyiunk számára.

Gyürki László

A Sínai kódex kalandos története

A Vatikáni kódex mellett a Sínai kódex az egyik legfontosabb szövegemléke a Bibliának. Ennek digitalizálása a közelmúltban megtörtént, és ma bárki számára megtekinthető e jelentős szövegemlék. A négy egymástól távoli helyen őrzött kézirat digitalizálás által össze lett kötve és mindenki számára elérhetővé vált az interneten. Ismerkedjünk meg e fontos szövegemlék kalandos történetével.

A kódex eredeti helye a Sínai hegy lábánál épült Szent Katalin kolostor. A hagyomány szerint itt van eltemetve Szent Katalin vértanú szűz. A kolostort Justinianus császár Kr.u. 530-ban alapította. Nemcsak ikonokban gazdag, hanem híres az ősi könyvtára is. Ez annak is köszönhető, hogy a kolostor a századok viharait nagyobb veszteség nélkül vészeltte át, s a muzulmán uralkodók is tisztelettel viseltettek a szent hely iránt.

A kolostor szerzetesei nem voltak mindig tisztában azzal, hogy milyen kincsek rejtőznek az ősi falak mögött. Az egyik legértékesebb kézirat kalandos története is bizonyítja ezt. Az ún. Sínai kódexről van szó, amely pergamen lapokon az Ószövetség nagyobb részét és a teljes Újszövetséget tartalmazza. A szentírástudomány számára jelentős esemény volt ennek felfedezése. A kódex egyes részei a 19. században a világ különböző könyvtáraiba vándoroltak.

A felfedezés a 19. század német biblikus tudósának Konstantin Tischendorfnak nevéhez fűződik (1815-1874). A tudós veje, Ludwig Schneller írta meg e felfedezésnek történetét. Tischendorf Lipszében tanult és a protestáns teológia professzora volt. A Szentírás megbízható görög szövegének kutatása állt élete központjában. A tudományos érdeklődés mellett ezzel hitetlen és kétkedő kortársai számára a szent könyvek megbízhatóságát is bizonyítani akarta. A világ különböző könyvtáraiban kutatott. Már Párizsban is volt egy szenzációs felfedezése. Így jutott el a Sínai Szent Katalin kolostorba is, amelynek könyvtára már akkor is világhírű volt. 1844-ben tartózkodott egy ideig ebben a kolostorban a szerzetesekkel. Hamarosan itt is eredményt ért el: pergamen lapokra írt görög nyelvű Ószövetségi Szentírás-kézirat 129 oldalát fedezte fel. A legrégebb ismert Szentírás-kézirat volt ez. Mint szakértő, azonnal a Kr.u. 4. századba sorolta őket. Viszont azt is tudta a felfedező tudós, hogy ez csak a kéziratok egy része. Kérdés volt számára, hogy hol lehet a kézirat többi része és vajon ez az Újszövetséget is tartalmazza-e.

Tischendorf megtapasztalta, hogy a szerzetesek milyen közömbösek kincseikkel szemben. Értékes kéziratok részei rendezetlenül heverték az állványokon. A felfedezett szöveget is egy papírkosárban találta, amelynek tartalmát begyűjtásra használták. Tischendorf hasznát is húzta a szerzetesek értékeikkel való gondatlan bánásmódjából: a Szentírás-kéziratból 43 lapot – amelyeket Tischendorf nagyon jelentősnek talált – ajándékként kapott meg tőlük. Ő e 43 lapot Lipszébe vitte, s ezek ma az egyetemi könyvtár féltett kincsei. A kézirat többi része a Katalin kolostorban maradt.

Tischendorf meg volt győződve arról, hogy az általa felfedezett pergamen lapok csak egy kis részét képezik a kéziratnak, ezért kilenc évvel később 1853-ban másodszor is felkereste a Sínai kolostort. Ez a látogatása azonban nagy csalódás volt. Az a 86 lap, amit ő első látogatásakor nem kapott meg, eltűnt, és senki sem tudta hova. Csak a teremtéstörténet egy lapját fedezte fel, mint ennek a kéziratnak részét. Ezt egy másik kódexben könyvjelzőként használták. Így aztán ez alkalommal Tischendorf új eredmény nélkül tért haza.

Mivel a kutatást nem adta fel, az 1859-es év elején újra megpróbálkozott, hogy a kéziratrészeket megtalálja. Ez alkalommal Ti-

schendorf II. Sándor orosz cárnak, mint a Sínai kolostor ortodox védnökének ajánlásával, valamint anyagiakkal is érkezett, hogy az esetleg megtalált kincseket a cár nevében megvásárolhassa. Először azonban ez az utazás is sikertelennek tűnt. Csak az esti búcsúzás, amelyre a kolostor gazdasági vezetője hívta meg az induló tudóst, lett a Szentírás-tudomány fénypontja. A szerzetesek Tischendorft nem mint betolakodó idegent kezelték, hanem egészen haláláig (1874) baráti összeköttetésben maradtak vele. Mikor Tischendorf ezen a búcsúesten a kolostorban feltételezett kincsre fordította a szót, a gazdasági főnök egy csomag piros kendőbe takart pergamennel jött elő. Nagy meglepetés volt számára, hogy nem csak az Ószövetségből hiányzó 86 oldal volt a csomagban, amit Tischendorf első látogatásakor talált és ott hagyott, s ami elveszettnek tűnt, hanem egy csomó más lap is, amelyek a kézírathoz tartoztak és az egész Újszövetséget tartalmazták. Azután kiderült az is, hogy a kézirat még két korakeresztény írást is tartalmazott. Ezeket – amikor a kódexet írták – a Szentírás kánonjához tartozónak vélték: a Barnabás levélről és a Hermasz Pásztor c. írásról van szó. Ma ezek nem tartoznak a Biblia könyveihez.

Ez a felfedezés a Szentírás-tudomány számára nagy szenzáció volt. Ezzel egy teljes Újszövetség és az Ószövetségből is – néhány hiányzó rész kivételével – a 4. századból származó új szöveg került elő, és ez megbízhatóbb volt, mint az addig ismert szövegek. Csak a Vatikáni könyvtárnak van egy olyan Szentírás szövege (ez a Vatikáni kódex), amely az itt megtalált szöveghez megy vissza, de ez akkor még nem volt általánosan elérhető és még nem publikálták.

Ezután megkezdődött a kézirat vándorlása. Tischendorf engedélyt kapott a kolostor szerzeteseitől, hogy az értékes lapokat magával vigye Kairóba, a Sínai kolostor ottani ortodox fiókjához, és ott a kódexet lemásolja. Azután engedélyt kapott arra is, hogy a kéziratot Szentpétervárra kölcsönözze azzal a kikötéssel, hogy onnan a szöveg publikálása után visszahozza, ha a szerzetesek visszakerik. Tischendorfnak sikerült 1862-ben az orosz monarchia 1000 éves jubileumára a kéziratot „*Codex Sinaiticus*” címmel díszes négykötetes hasonmás kiadásban a nyilvánosságnak bemutatni.

A kézirat viszont soha sem került vissza a Sínai kolostorba. A Katalin kolostor szerzetesei ugyanis az említett jubileumra az orosz cárnak ajándékozták. A kódex Szentpétervár könyvtárában kiemelkedő helyre került. De a kódex vándorlása ezzel még nem fejeződött

be: 1933 decemberében a szovjet kormány Sztálin utasítására ezt a Szentírás-kéziratot az akkor alig hihető 100.000 fontért eladta. Az összegnek felét egy nagy gyűjtési akcióban az angol lakosság adta össze. Így került a kézirat nagy része Londonba, a híres British könyvtár tulajdonába, ahol ma, mint egyik legnagyobb kincsüket őrzik. 1975-ben a Katalin kolostorban ebből a kéziratból még további 12 lap került elő. Az Orosz Nemzeti Könyvtárban Szentpéterváron pedig még öt töredékes darab található, melyek az eladásnál 1933-ban ott visszamaradtak.

Amint látjuk, ez a kézirat ma négy helyen található: London, Lipcse, Szentpétervár és a Sínai kolostor. A szakemberek véleménye szerint a még hiányzó ószövetségi rész (kb. 300 lap) végleg elveszett. Valószínű, hogy a 19. században, mielőtt Tischendorf felfigyelt rá, tudatlanságból – mivel nem ismerték fel annak hallatlan értékét – a Sínai kolostor szerzetesei a szó szoros értelmében eltűzték.

A Sínai kolostor szerzetesei már a 19. század végén megpróbálták a kéziratot visszakövetelni. Ma is jogot tartanak rá, de eddig hiába. Először azt terjesztették, hogy Tischendorf ellopta a kódexet. Ez a vád ma egyértelműen megdőlt. A kézirat ugyanis teljesen jogosan került a tudós kezébe. Az az igazolás, amelyben Tischendorf 1859-ben kötelezi magát, hogy visszaadja a kölcsönkapott lapokat, melyeket először Kairóba, aztán Pétervárra vitt magával, most is megvan. Fennmaradt az a cárnak adott ajándékozási okmány is, amely 1869. november 18-án kelt, és amelyet a Sínai kolostor akkori apátja és a kolostor más tagjai írtak alá. Ezenkívül Oroszország ezt az ajándékot a Katalin kolostornak egy bőséges pénzüsszeggel viszonzta. Ezért Londonban a British könyvtár és Lipcse könyvtára is a kézirat jogos tulajdonosának tarthatja magát.

Ha a Sínai kolostorból származó eredeti pergamen aligha kerül is egy helyre, legalább virtuálisan egyesítve van, és a világ minden sarkából a www.codex-sinaiticus.net internetcímen keresztül megtekinthető. Ebben a tervben, a digitalizálásban mind a négy tulajdonos békésen összedolgozott. A Sínai kódex ma is bizonyítéka bibliaszövegünk megbízhatóságának.

Markó Timea

Az Iszlám

A nagy világvallások sorában az iszlám keletkezett a legutolsóként. Szigorú monoteizmust hirdető vallási rendszer a világ második legnagyobb hitévé vált: Marokkótól Indonéziáig, Egyenlítői Afrikától Közép-Ázsiáig. Követőinek száma ma már megközelíti az egy milliárdot. Ez ma a föld legdinamikusabban fejlődő vallási közössége.

Az arab nyelvben az **iszlám**: اسلام szó jelentése „önalávetés” vagy „megadás” Allahnak, illetve „megbékélés” Allah akaratával. Az iszlám vallás gyakorlói ugyancsak arabul a **muszlim**-ok: مسلمون – مسلمون, akik alávetik magukat Allahnak, akik megbékélnék Allah akaratával.

Megjegyzés: A nyugati kulturkörben régóta jelen lévő mohamedán megjelölést a muszlimok általában elutasítják, mivel azt sugallja, hogy a vallás központi szereplője Mohamed próféta lenne, nem pedig maga az Isten.

Keletkezés, tanítás, történet

Arábia a Közel-Kelet egy sivatagos, alig lakható hatalmas pusztasága, amely a Kr. u. I. évezred derekáig igen gyéren lakott, civilizálatlan, vad és szegény világ volt. Ez a táj az itt élő nomád beduin pásztorok számára igen mostoha életkörülményeket kínált. A megélhetés egyedüli biztosítója némi állattartás, az oázisokban föld- és kézművesség volt, a szűkös létfeltételek megszerzése miatt pedig az itt élő nomád törzsek szakadatlan háborúban álltak egymással. A félsziget nyugati oldalán a nemzetközi forgalomban is használatos kereskedelmi út vezet végig: ez volt a *Tömjénút*, amely Etiópia és Jemen északi irányú forgalmát biztosította. Korábban Arábia népeinek hite fétishit és politeizmus volt. Főistenük, az égben lakozó Allah: الله kisebb istenek és istennők, szellemi lények sokasága fölött uralkodó harcias népvezér volt, aki áldozatot követelt a népétől. A nomádok szent tárgyakban lakozó isteni erőket is imádtak: ligeteket,

fákat, vagy éppen köveket, mint amilyen a központi szentélyében, Mekkában őrzött kába: الكعبة is volt. Az ősi pogányság vilásképe mutatkozott a szentélyekben, ahol áldozat-bemutató szertartás folyt. A harcos nomád társadalom mindennapjai viszont a vérségi kapcsolat, a vérbosszú, a harc, a bátorság, az egyszerűség és a nélkülözés köré szerveződtek.

Ebben a helyzetben lépett fel új vallási eszmék hirdetőjeként az 570 körül született, csak csekély műveltséggel bíró **Mohamed**: محمد teljes arab nevén Mohamed ibn Abdalláh ibn Abd al-Muttalib, a mekkai Qurajs törzs tagja. Apját születése előtt, anyját 6 évesen vesztette el, ezért az apai nagybátyja, Abu Tálib nevelte fel. Írni, olvasni nem tudott. Első felesége a nála 15 évvel idősebb Khadídzs, az a kereskedőnő, aki karavánvezetőként alkalmazta őt. Utazásai során megismerkedett a zsidó és a keresztény hit elemeivel, idegen világok kultúrájával. Negyvenedik életévében bekövetkező gyökeres vallási átalakulásban részesült. Fokozatosan vonult vissza a kereskedői hivatástól, s vallásos látomásainak adta át magát. 610-re tehető a prófétai fellépésének ideje. A **Mekkához** közeli Hira hegy egyik barlangjában elmélkedve kapott kinyilatkoztatásokat Gzsibríl (Gábrriel) arkangyaltól, aki közölte vele, hogy ezentúl Allah küldötte lesz, aki kinyilatkoztatásokat fog neki "leküldeni".

Tanításának alapja és középpontja Allahnak, a világ teremtőjének és urának a hirdetése volt. Mohamed szerint Allah, az Egyedülvaló már a zsidó és a keresztény hitben és kinyilatkoztatásban is kijelentette magát, ezek a vallások azonban nem hallgattak az Isten szavára, vagy félreértették, félremagyarázták a kinyilatkoztatását. Ezért kellett eljönnie Mohamednek, aki 'a **Próféták Pecsétje**', hogy a valódi isteni üzenetet a maga teljességében és tisztaságában kibontakoztassa. Maga az iszlám szó hűségét, az egyetlen Isten iránti feltétlen odaadást jelenti: akik elfogadják, magukévá teszik az isteni üzenetet, és tagjaivá lesznek az igaz hit közösségének, az ummá-nak أمة . Ezen az alapon Mohamed kezdettől elutasította a pogányságot, a hitetlenség híveit pedig hevesen támadta és Allah pokoli büntetéseivel fenyegette.

Az első években alig talált követőkre Mekkában s a muszlimok közössége is csak néhány tucat emberből, a próféta rokonaiból, ba-

rátaiból, feleségéből és szolgálóiból állt. Mekka vezetői, a törzsi főnökök az első években tudomást sem vettek az iszlám mozgalmáról. Később meg, amikor Mohamed kényelmetlenné vált számukra, igyekeztek elűzni a békétlenkedőket. 622-ben Mohamed híveivel átköltözött **Jaszrib**-ba: يثرب (a későbbi **Medinába**: المدينة) ahol, mint Mekka ellenségét, szívesen fogadták. (A történetírás hidzsrának الهجرة nevezi ezt az eseményt, amely az arab időszámítás alapjául szolgál.) Hithirdetése itt hamar követőkre talált: részleteiben is kidolgozta számukra Allah tanító üzenetét, majd szent háborút hirdetett Mekka kereskedelmének tönkretételére és szülővárosa visszaszerzésére.

Ez a **medinai alkotmány** és az „Ábrahám-vallás” periódusa a korai iszlámban, amikor még erős a próféta hitében a zsidó vallás iránti vonzalom. A hívek Jeruzsálem felé fordulva végzik napi imájukat, Mohamed pedig önmagát Ábrahám, József és Mózes műve beteljesítőjének tekinti. Ekkor kiérlelt tanításában sokat vesz át az Ószövetségből, annak világszemléletéből és a zsidó vallási törvényekből. Később konfliktusba keveredett a Medinában nagy számban élő zsidókkal, akik nem követték tanítását, és az önállóság útját választotta. A napi ima iránya ekkor változik Mekkára, és egyre többet beszél a próféta arról, hogy a zsidók és a keresztények 'hamis monoteizmust' követnek. Ekkor dolgozza ki Mohamed azokat a szabályokat és szerződési elveket, amelyek a továbbiakban jellemzik mozgalmát, és amelyek közé beilleszkedik a kába kultusza, a mekkai zarándoklat követelménye is.

Sikeres misszió és Mekka elleni győzelmes háború után Mohamed 630-ban visszatért Mekkába. A félsziget nomád törzsei rövidesen felvették az új hitet, és megindultak azok a 'missziós hadjáratok', amelyek célja a hit terjesztése volt. Ekkor már egy új, vallási alapon szerveződő arab birodalom van kibontakozóban: rövidesen a muszlimok kezére kerül egész Arábia, Szíria, Palesztina, majd Egyiptom is. A győzelem utáni évek nagy változásait a próféta már nem érte meg: 632-ben Medinában meghalt.

Mohamed írásban nem rögzítette Allahtól kapott tanítását, ám a tanítványok visszaemlékezéseire hagyatkozva és az általuk megőrzött iratokra támaszkodva rövidesen megkezdődött kinyilatkoztatá-

sának rögzítése, szent gyűjteménnyé rendezése. 650 (Othmán kalifa idejében) után így már készen állt a **Korán** القرآن, amely a muszlimok hitének alapja, a próféta tanító megnyilatkozásainak gyűjteménye.

A Korán jelentése "felolvasni, hirdetni, recitálni való" szöveg. Az iszlám elsődleges és legfontosabb forrása. A muszlimok szerint Isten által kinyilatkoztatott mű, és Isten szavait tartalmazza. Bár az iszlám az Isten által leküldött többi könyvet is elismeri (Tóra és a Biblia), egyedül a Koránt tartja romlatlan, változatlan formában megmaradt-nak. A szent könyv szövegét mechanikusan szerkesztették össze, hiszen nem a kronológiai sorrendet követik a szúrák, hanem hosszúságuk szerint rendezték el: a leghosszabbak kerültek előre, a végén pedig a rövidebbek találhatók. A művet 114 szúrára osztották, a szúrákat pedig versekre, azaz ájákra: آيات. A Korán tartalmilag vegyes képet mutat: Allahot magasztaló himnuszok, vallási, erkölcsi és jogi szabályok, eszkatológikus jövendölések, elbeszélések, történetek egyaránt találhatók benne. A bevezető szúra egy rövid fohász, a muszlimok fő imádsága.

Míg a Korán azokat a tanokat foglalja össze, amelyek Gábriel arkangyal kinyilatkoztatásából származnak, addig a **Szunna**: السنة a Mohamed cselekedeteire és tanításaira vonatkozó hagyományok (hadiszok: احاديث) gyűjteménye. A kinyilatkoztatást kiegészítő hagyomány, a szunna gyűjtése már az első muszlimok életében elkezdődött. A **Társak**: الصحابة emlékezéseit több gyűjteménybe rendezték, amelyek szövege és tekintélye a 8. sz. közepére lett kanonikussá. Erre épülhetett azután a **vallásjogászok és hittudósok munkája**, az iszlám **dogmatikai**: العقيدة rendszerének szisztematikus kidolgozása. Az egységes, szervezett és hierarchikus egyház kiépülésének elmaradása miatt azonban általánosan elfogadott, normatív-kötelező dogmatika nem született, hanem csupán olyan rivális vélekedések, amelyeket egy-egy neves szerző vagy iskola hitelesített. Ugyanez a többféleség vált mértékadóvá a rituális gyakorlatban is: a prófétai rendelkezések alapján, de egymástól eltérő módon rendelkező szokásrendszerek formálták a hitéleti hagyományokat; négy nagy rituális iskola jött létre (hanafiták, málikiták, safiiták, hanbaliták), ame-

lyek a muszlim világ más-más földrajzi régiójában váltak népszerűvé.

Ebből azt a következtetést állapíthatjuk meg, hogy az Iszlám két-féle forrásból vezeti le a tanításait: Koránból és a Szunnából.

Az iszlám erős jogi-rituális-társadalmi természetéből következően nem csupán dogmatikáról, de európai értelemben vett teológiáról sem beszélhetünk, hiszen a saria: الشريعة a muszlim vallásjog, a hit és a belőle fakadó kötelességek és parancsok értelmezésének tudománya. Ebből következően viszont – mint tan és törvény, erkölcs és életforma – a vallás a hívő életének minden területén jelen van; ezért nincs a modern iszlám világában sem zárt papi rend, szilárd egyház-szervezet, és európai mércével mérhető világi jog.

A próféta tanításának, az iszlám vallásnak a lényege a legtömörebb formában és a legegyszerűbben a hit öt pilléréről szóló tanításban ölt testet. Olyan alapelvek ezek, amelyek a hit elfogadásának és a hozzá tartozásnak a normái, bárhol és bármikor létezzen is egy muszlim, magát az umma részének tekintheti.

– Hitvallás: الشهادَة (al-sahada) a pillérek sorában az első és a legfontosabb a hit lényegének elfogadása és megvallása, az, hogy لا إله إلا الله (الله رسول محمدًا وان الله إلا إله) egy az Isten és Mohamed a Ő prófétája.

– Imádkozás: (szalat-al) الصلاة A második alapelv rituális természetű: minden hívő számára napi ötszöri imát ír elő, amelyet meghatározott időpontban, az előimádkozó hívő szavára kell elvégezni. Az imát, amely hitvalló, dicsőítő és fohászkodó elemekből áll, Mekka felé leborulva kell végezni és rituális tisztálkodással kell felkészülni rá. Pénteken, a heti ünnepnapon a déli ima helyett a hívek a mecsetben gyűlnek össze.

– Böjt: (szaum-al) الصوم A hit pillérei sorában a harmadik; mint előírás a böjti hónap (Ramadan: رمضان) megtartására kötelezi a hívőt. Ebben a hónapban napkelte és napnyugta között tilos étkezni, az esti étkezésre pedig az egyszerűség és a mértékletesség a jellemző.

– Szegényadó: الزكاة (al-zakat) A negyedik alapvető hitszabály kötelező jótékonykodást ír elő a hívő számára, aki a jövedelmének vagy vagyonának egy meghatározott részét az alamizsna-adó formájában az umma közösség javára adja. Az így begyűlt összegből kell

biztosítani a szegényeknek és betegeknek, az özvegyeknek és árváknak az ellátását.

– Zarándoklat: (hadzs-al) الحج Az alapvető előírások sorában az ötödik a mekkai zarándoklat követelme. A zarándokok ilyenkor megismétlik a prófétának Mekkából Medinába, majd Medinából Mekkába megtett útját, majd Mekkába visszaérkezve megkerülik a kaaba-szentélyt és résztvesznek az ott tartott istentiszteleten.

Az említetteken túl további más, a prófétától származó előírások, kötelességek és tilalmak alakítják a muszlimok életét. Ilyenek például a táplálkozási szabályok. Közismert, hogy Mohamed tiltja a sertéshús fogyasztását vagy a borivást. Szokásban van az újszülöttek körülmetélése, a férfiak számára pedig megengedett a többnejűség. A hívőnek így legfeljebb négy asszonya lehet, ám a modern időkben, az egyszerű emberek többsége számára ez a lehetőség csak elvi, amellyel csak a tehetősebbek és a különösen hagyománytisztelők élnek. A előírások közé sorolandók még a férfiak aranyékszer- és selyemruha viselésének, valamint a kamatszedés, szerencsejáték és a tolvajlással kapcsolatos tilalmak.

Különleges helyet kap a próféta tanításában a **szent háború**, a hit védelméért és terjesztéséért folytatott szakadatlan küzdelem előírása. A Mekka elleni harcok idejéből való elv szerint az igazhitűeknek szakadatlanul küzdeniük kell a pogányság ellen, az egyistenhit, az iszlám diadaláért. A szent háború gondolata ugyanakkor a zsidók és a keresztények esetében a türelem előírásával társul: végső soron ők is Allah, az egyetlen igaz Isten hívei lévén, ha nem támadnak az igaz hit ellen, de megtérni sem akarnak, le kell igazni őket, adót kell fizettetni velük, de életük háborítatlanságát biztosítani kell Allah földi birodalmának hatalma alatt.

A Korán és a Szunna számos tételes erkölcsi előírást tartalmaz: szabályozza az állam és a család életét, a házasságot, az örökösödést, a polgári és a büntetőjog alapelveit. Mindezek alapja egy sajátos öt elvre épülő morális értékcska, amely megparancsolt, hasznos, közböns, helytelenített és tiltott dolgokra és cselekvésekre tagolja a világot, a bünöket és jutalmakat, az érdemeket és büntetéseket pedig ehhez rendeli hozzá. Az ember tettei halála után mérlegre kerülnek.

A vétkeket kárhozatra vetik, a jók viszont a paradicsomkertbe léphetnek, ahol kimondhatatlan gyönyörök várnak rájuk.

Teológia

Az iszlám nem egyszerű vallás, azaz dogmák és vallásgyakorlatok összességének, hanem valóságos civilizációnak is tekinthető: híveit a közös kultúra, a közös hagyományok és az egyazon, vallást, erkölcsöt, jogot és mindennapi életet szabályozó jogrendnek (saríja: الشريعة) való engedelmesség köti össze. Mindehhez egészen sajátos teológiai irányzatok nézeteinek összessége csoportosul, melyet a korai iszlám vallási megosztottsága, merőben véletlenszerű ténye idézett elő. Mohamed fiú utód nélkül halt meg, élete során és tanításában sem rendelkezve arról, hogy ki kövesse az umma, az igazhitűek vallási és politikai közössége élén. 632-ben Mohamed első utóda Abu Bakr lett, Mohamed apósa, az őt követő Omar és Oszman kalifák azonban – bár az első hívők közül valók voltak – nem álltak közvetlen vérségi kapcsolatban a prófétával. Ugyanakkor a legközelebbi férfi rokon, Ali, a próféta unokaöccse (és lányának, Fatimának férje, unokáinak, Haszánnak és Huszeinnek apja) kezdettől igényt formált az öröklésre, a kalifa címére. Miközben a régi tanítványok az első két évtizedben egymás között választották az utódokat, addig Ali hívei **siíta** párttá: الشيعة szerveződtek. A szunniták és a siíták közötti vita szakadáshoz és véres harcokhoz vezetett. A siíták úgy vélték, hogy csak Ali, (a szunniták számára már 4. kalifa volt) az első jogos kalifa, és hogy az ő különleges szellemi hatalmát utódai, az **imámok** örökölték. A szunniták szerint hit dolgában végső soron az iszlám közösség (umma) ítél, a siíták szerint azonban az imám-ok, akik a Koránnak és a hagyományoknak ihletett, tévedhetetlen, büntelen életű, sőt halhatatlan magyarázói. Azokból, akik ettől az időtől kitarítottak Ali legitimitása és a próféta unokáinak trónigénye mellett, született meg az iszlám **siíta irányzata**, akik viszont az új, Omajjád dinasztiát támogatták, a **szunnita** mozgalom híveiként vonultak be a muszlim hit történetébe.

A szakadást követően sajátos teológiai iskolák és irányzatok bontakoztak ki, amelyek bár elismerik egymás létezését, tagjainak muszlim mivoltát, örökös ideológiai harcban állnak egymással.

Szunnita irányzatok: A szunnita iszlám négy bevett jogtudományi iskolája (madzhabok: المذهب) a 8-9. században alakult ki. Ezek abban térnek el egymástól, hogy az ítélkezésben milyen forrásokat és eszközöket tekintenek megengedhetőnek. A négy vallásjogi iskola: hanbalita (Ahmed ibn Hanbal), hanafita (Abu Hanafi), málikita (Malik ibn Anasz), sáfíit (Abu abdallah as Sáfíi). Az egyes irányzatok határai nem húzhatók meg pontosan, sokszor átfedik, áthatják egymást. Mivel az iszlámban a teológia szerepét elsősorban a vallásjogi értelmezések töltik be, az ortodox szunniták között élesen megmutatózó irányzatokról, illetve az iskolák intézményes szétválásáról nem beszélhetünk.

Szunnita teológiai-filozófiai iskolák:

Kalám: الكلام arab jelentése: beszéd, beszélgetés, vita, eszmecsere; az iszlám vallásfilozófia egyik ága, amely a teológia kérdéseit dialektikus úton közelíti meg. **Ilm al-kalám** az Istenről, Isten ügyéről vitatkozó beszéde, egyfajta tudományos eszköz és módszer a hittételek észérvekkel történő bizonyításához. Követői és terjesztői mutakallimok: متكلمون (beszélők) néven ismertek, tudósai az iszlám skolasztikus teológusok. Annak ellenére, hogy az iszlámban a teológiának alárendelt szerepe van a vallás alapvető tézisei (kinyilatkoztatott autonóm volta, illetve a Korán örökkévaló létezésének dogmája) miatt a vallásjoggal (fikh) szemben, a kalám iskoláknak jelentős szerepük volt az iszlám filozófia kifejlődésében, és a görög filozófia logikai alapjainak átmentésében és továbbfejlesztésében.

Az ilm al-kalám: الكلام علم (a toll tudománya) tulajdonképpen a teológia része és három dologgal foglalkozik:

– **aqaida:** العقائد (dogmatika) ez az alapvető pilléreket tárgyalja, melyet arabul uszúl ad-dínnek neveznek: أصل الدين. Az iszlám teológia a következő alapelveket különbözteti meg:

1. Tauhid: التوحيد az isteni egység,
2. Adil: العدل isteni igazságosság,
3. Nubuwwat: النبوة a prófétaság,

4. Imámmát: الإمامة az imámátus. (Mind a síita, mind a szunnita források tulajdonképpen kalifaságnak ismerik el. A kalifa szó helyettessé jelent az imámok pedig a próféták helyettesei).

5. Maád: الجنة a feltámadás napját és a túlvilágot jelenti.

– **morál és erkölcs:** az ember szellemi oldalát vizsgálja és a kívánatos tulajdonságokat, pl: bölcsesség, stb.

– **törvények:** أحكام (ahkám) az iszlám gyakorlati oldalával foglalkozik, pl: imával, böjttel, stb.

A szunnita iskolák közül a legfontosabbak az **asharita, dzsabarita, maturidita, murdzsita, mutazilita** és a **kadarita**.

Síita irányzatok: A síita iszlám sajátos tétele az ún. **imám-tan**. A síita iszlám szerint Isten a muszlim közösség vezetésére tévedhetetlen, a Próféta családjából származó imámokat jelölt ki. A különböző imám-láncolatok mentén az egyes síita irányzatok intézményesen is különváltak. Az egyes irányzatok sok esetben nem ismerik el egymást síitaként, esetenként muszlimként sem. A főbb irányzatok az:

Ötös síiták (zajditák) : Az imám-tan tekintetében a legmérsékeltebb síita irányzat: az imámot nem tartják tévedhetetlennek.

Hetes síiták (iszmaíliták): Nevüket onnan kapták, hogy az első hat imámig a tizenkettes síitákéval megegyező láncolatot fogadnak el, a hetedik imám személyét illetően viszont eltérnek tőlük.

Tizenkettes síiták (dzsafiríták): Nevüket az általuk tisztelt imámok száma után kapták. Felfogásukban az utolsó imám Muhammad al-Mahdi (868-?) rejtőzködik, és Allah parancsára vár, hogy helyreállítsa az igazságot a világban.

Háridzsita: الخوارج irányzatok: A háridzsita irányzat alapvetően politikai síkon különült el az iszlám más irányzataitól és erősen hatalomellenes felfogást képviseltek. A háridzsiták különválására az I. fitna során került sor, amikor kiváltak Ali hívei közül, mert elutasították az egyezkedési kísérletét Muávijával, a lázadó szíriai helytartóval. A háridzsitáknak három főbb irányzatuk alakult ki, az **azrakiták**, a **sufriták** és az **ibáditák**. Ezek közül napjainkra egyedül az ibáditák maradtak fent, Omán területén.

Folytatjuk

OLVASÓINK KÉRDEZIK

A kérdésekre Martos Levente Balázs professzor válaszol.

☞ **Kérdés:** Sok helyen olvashatjuk az evangéliumokban, hogy Jézus csodás gyógyításának vagy ördögűzésének mintegy feltétele a segítséget kérő(k) bízó hite. Ez fennáll a Mt 17,14-20-ban és a Mk 9,16-29-ben leírt ördögűzés esetében is, de a tanítványok sikertelenségét Jézus a két szöveg szerint eltérően indokolja: Mt-nál az ő kishitűségükkel, Mk-nál pedig az imádság és böjt hiányával. Mi a különbség magyarázata, és mit jelentenek Jézus szavai az Ő nevében segíteni akaró keresztények számára?

Válasz: Máté és Márk evangélista elbeszélése ugyanarra az eseményre vonatkozik, ámde érezhető, hogy mást-mást hangsúlyoznak. Míg Márk Jézus és az őt kérlelő apa párbeszédét írja le hosszan, ennek megfelelően elsősorban az ő kétkedő hitével foglalkozik, Máté leegyszerűsíti az esemény leírását, és kizárólag a tanítványok sikertelenségére és hitetlenségére fordítja figyelmét. Az írástudók és a tanítványok vitájára, kisebb tumultusára vonatkozó márki részletlet (9,14-15.25) Máté teljesen elhagyja, pedig a gyógyítás utáni rövid kérdés és válasz éppen ezekkel a versekkel együtt alkot keretet a gyógyítás elbeszéléséhez. Márk evangélista másutt is érzékelteti, hogy a böjt és az ima szerepe vitás kérdés Jézus tanítványai és a farizeusok meg írástudók között (vö. Mk 2,18-22).

Márk elbeszélésében tehát Jézus két csomót old fel: a tanítványok és az írástudók konfliktusát, amelynek hátterében talán éppen a böjt és ima miéértje áll, illetve a holdkóros fiú apjának és a tanítványoknak a hitetlenségét. Mivel az apa hite sem tökéletes, a tanítványok kicsinyhitűsége is enyhébb megítélés alá eshet. Máté viszont a tanítványok kicsinyhitűségének témájára koncentrál, elbeszélésének végén pedig egy mondást hoz a mustármagnyi hit erejéről (az apa hite annyira bizonyos Máté számára, hogy azonnal térdre esik Jézus előtt, amikor megszólítja – Mt 17,14). Márk változata szerint az emberek megrendülnek, amikor Jézus megérkezik, pedig még semmit sem tett. A történet így azt sugallja, hogy a hitben, illetve az imádságban és böjtben, amellyel a tanítvány Isten felé fordul, az Úr jelenik meg és ő lesz hatékony – jelképesen még a halál felett is győzelmet aratva (vö. Mk 9,26-27). A korai keresztény közösség számára mindez azt

üzeni, hogy hitükben, imádságukban és böjtjükben Jézus jelenik meg, ő hatékony saját maguk és mások életében. Ha erre a jelenlétre hagyatkoznak, folytathatják Jézus ördögűző tevékenységét. Máté változata pedig közvetlenül azt sürgeti, hogy a tanítványok bízzanak Jézusban, és erre a bizalomra építsék életüket.

Az imádság és böjt természetesen nem független a hittől, sokkal inkább a hit cselekedete. A kicsinyhitű ember az imában és böjtben is kicsinyhitű. A böjtben a fizikai ürességet tapasztaló ember Istennek készít helyet, és hittel várja, hogy ő cselekedjen (vö. Jézus böjtjét és kísértéseit a saját cselekvésre, főként a kövek kenyérré változtatásában Lk 4,3). Aki Jézus nevében szeretne jót tenni a világban, természetesen a céljának leginkább megfelelő eszközöket veszi igénybe, amelyeket értelme diktál s az erkölce jóváhagy. Jézussal ápolt kapcsolata ugyanakkor megengedi számára, hogy mélyebben, valódiabban ismerje fel felebarátja ínségét, aki esetleg nemcsak segítségre, hanem hitre is szomjazik, ahogy ez a holdkóros fiú apjával is történt. A hit, az ima és a böjt nem az élet elkülönített területe, amely mindennapi dolgainktól függetlenül, önmagában zajlik. Hitttel, imával és böjttel segíteni azt jelenti, hogy az egész embernek akarok segíteni, nem csak ilyen vagy olyan alkotó elemének, hanem az egész személynek.

☞ **Kérdés:** Mt 10,11-15 szerint Jézus azt mondja, hogy ha valahol az apostolokat nem fogadják be és tanításukat nem hallgatják meg, Szodomának és Gomorrának kíméletesebb sorsa lesz az ítélet napján, mint annak a városnak. Ezt az ítéletet túl szigorúnak érezzük. Vagy ez inkább csak figyelmeztető szónoki egyszerűsítés?

Válasz: Jézus nem egyszer hangsúlyozza, hogy a hitetlenség ószövetségi példái mind eltörpülnek amellet a hitetlenség mellett, amely vele szemben megnyilvánul. Nem a hitetlenség lényege változott, hanem a tárgya: Jézus maga Isten végső szava, a Fiú, aki joggal várja, hogy hit és szeretet fogadja övéi körében (vö. Mk 12,6: „Fiamat csak megbecsülik!”; Jn 1,11: „A tulajdonába jött, de övéi nem fogadták be”).

Természetesen az ősegyház számára is súlyos botrányt jelenthett kortársaik, elsősorban zsidó honfitársaik hitetlensége. Lukács elbeszélése szerint Jézus az idegenek hitét dicséri a zsidó hitetlenekkel szemben, amikor a száreptai özvegyet és Illést, illetve a szíriai

Námánt és Elizeust említi (Lk 4,24-27; vö. Lk 7,9). Jézus Máté szerint is a niniveieket valamint Dél (Sába) királynőjét teszi a jelen nemzedék ítélőjévé, mert ezek hittel figyeltek Jónásra, illetve Salamonra, pedig itt „nagyobb van”, mint ezek. A csodák láttára hitetlen Korozain, Betszaida és Kafarnaum a gyászolók jaj-mondásait hallja Jézustól (Mt 11,20-24), majd itt is Szodoma sorsa válik figyelmeztető jellé.

A Szodomával és Gomorrával kapcsolatos mondások az Úr ítéletének napjára, a végső elszámolásra emlékeztetnek. Jézus a végső idők eljövetelét, Isten országának beteljesedését saját személyéhez és tevékenységéhez kapcsolta. Igehirdetésében a végső idők elsősorban Isten irgalmának és megszabadító jelenlétének kinyilatkoztatását, a már jelenlévő örömet jelentették, de megjelent benne az ítélet is, amely pl. Keresztelő János esetében valószínűleg előtérben állt (vö. Lk 3,7-10; Mt 3,7-12). Aki visszautasítja Isten irgalmának követét, az maga mondja ki saját ítéletét (vö. Jn 5,24).

A végső idő eseményeiről a Biblia lapjain minden esetben jelképes utalásokat olvashatunk inkább, és nem rendszerező felsorolást. Kétségtelen, hogy Jézus jelképesen és szónoki módon fogalmaz, de úgy, hogy kortársai értsék szavai jelentőségét. Szodoma és Gomorra sorsa ezért egyfelől az ítélet valóságát, tényleges súlyát fejezi ki, mintegy kinyilvánítva a bűn súlyosságát is. Jézus és a tanítványok elutasítása is egyazon súllyal esik latba, hiszen egyazon büntetést érdemli.

Szodoma és Gomorra említése másfelől a megtérésre szólít fel, nehogy ezekhez hasonlóan végleg elpusztuljanak Jézus hallgatói is (vö. Lk 17,22-37). A Jézus követségében járó tanítványok azokhoz az angyalokhoz hasonlíthatóak, akik felkeresték Lótot és családját, hogy a veszélyre figyelmeztessék őket (Ter 19,1). Akik meghallgatják szavukat, és elmenekülnek, azaz hitre ébrednek, megmenekülnek az ítélet elől. Akik azonban kitartanak eddigi életmódjukban, azaz Szodomában és Gomorrában, azok immár maguk is tudják, mi vár rájuk. Isten ítélete lényege szerint nem más, mint a dolgok belső valóságának feltárása, a képmutatás megszüntetése, a hamis álarcok elvetése (vö. Zsolt 5). Aki pedig felismeri és beismeri saját valóságát, már megtette az első lépést a megtérés felé.

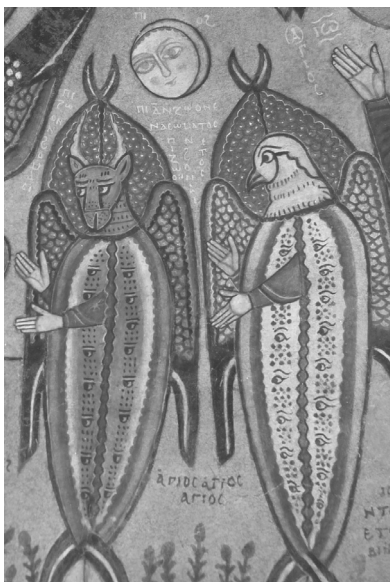
☞ **Kérdés:** Miért mondja Jézus (Lk 10,17-20 szerint), hogy a tanítványok ne az ördögök kiűzésének örüljenek, hanem annak, hogy ez számukra mit jelent (miért előnyös)? Miért fontosabb ez, mint a megszállottak meggyógyítása?

Válasz: Jézus és a tanítványok rövid párbeszéde a tanítványok örvendező beszámolójával kezdődik: „Uram! Még az ördögök is engedelmeskednek nekünk a te nevedben.” A tanítványok csodálkozásának közvetlen oka az a hatalom, amelyet Jézus nevében tapasztaltak meg. A hatalom Jézus válaszában kulcsszava is: hatalmat adott övének, hogy ne ártson nekik semmi gonosz, amelyet itt a kígyó és a skorpió jelképez (vö. Mk 16,17-18). Az Úr együtt örül övével, megerősíti megfigyelésüket, miszerint látta a gonoszt mint villámot lebukni az égből. A tanítványok tehát, amikor ördögöt úznek, Jézus művét folytatják, aki visszaszorítja a világból a gonoszt, sőt, kiűzi őt, az ősi vádlót, a mennyei udvartartásból is (vö. Róm 8,1.33: nincs többé elmarasztaló ítélet, nincs többé vádló). Venit Christus – fuggite tenebras! „Jön Krisztus! Menekülj, sötétség!” Ahogyan a felkelő nap fénye visszaszorítja a sötétséget, úgy válik törpévé a gonosz árnyékbirodalma az Úr nevének erejében.

Az ördög kiűzésében itt tehát nem a személyes gyógyulás eseményét hangsúlyozza az evangélista, mint inkább Jézus Krisztus eszkatológus uralmát, azt a hatalmat, amely kiszorítja a gonoszt a világból. Vannak olyan elbeszélések Jézus ördögűzéséről, amelyekben hangsúlyt kap a megszállott társadalmi kapcsolatainak helyreállítása (vö. Mk 4,15.19-20), ez a rövid párbeszéd azonban inkább Krisztus hatalmát ünnepli. Célja nem is az, hogy az ördögűzés mikéntjét elbeszélje, hanem hogy továbbadja Jézus mondását a gonosz hatalom megsemmisüléséről, illetve a tanítványok szerepéről.

A párbeszéd végén olvasható mondat erre a kérdésre tér vissza. Hogyan tekintszen a tanítvány arra a hatalomra, amelyre Jézus nevében szert tett? Ha a megszabadított ember sorsa a figyelem előterébe került volna, Jézus bizonyára nem utasította volna el a vele való együtt-örvendezést. Itt azonban másról van szó: látva, hogy a gonosz is engedelmeskedik, „alávettetik” neki (vö. 1Kor 6,2-3), a tanítvány felfuvalkodhat, gőgössé válhat. A gőg a gonosz egyik „kedvenc bűne”. Jézus ettől a gőgtől, ettől a veszélyes örömtől óvja övéit. Hogy nevük fel van írva a mennyben (vö. Kiv 32,32; Iz 4,3; Fil 4,3), az

egyfelől ingyenes adomány, amellyel nem dicsekedhetnek, másfelől éppen a jótettük, Jézus küldetésében való cselekvésük gyümölcse. Az dicsekedhet Jézus nevében, akinek saját neve fel van írva a mennyben, mert Jézus nevében jót cselekedett. Jézus mondásának stílusa egyébként felidézi másik mondását is a Lk 11,27-28 szövege szerint, ahol egy boldogmondásra annak fokozásával válaszol. A megszállottak meggyógyítása feletti öröm tehát lehet valódi, evangéliumi öröm. De a hatalom élvezete esetleg eltorzítja a tanítvány tisztaságát, amellyel Istenben látja valódi örömeinek forrását.

**A négy evangélista
Freskók az egyiptomi Szent Antal kopt kolostorban**

É l ő I g e

BIBLIAISKOLA

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Vágvölgyi Éva

A Kivonulás könyvének teológiai és kompozíciós szerkezete és vezérmotívumai

A.) Alapgondolat

A Kivonulás könyve a ma előttünk fekvő formájában egy hosszú és bonyolult hagyományfolyamat és szerkesztői munka eredménye. Pontosán a régi kivonulás-történet továbbmesélése által a kivonulás alaptapasztalata mindig új megvilágításba került az adott kor és történelmi helyzet által. Így az eredeti történet vagy történet-komplexum bekebeleződött. A mai Kivonulás könyvét három nagy ősi hagyományrétegre bonthatjuk az időrendi és tárgyi felépítés alapján: 1. Az eredeti Kivonulás történet. 2. Ehhez hozzáfűzték a Sínai elbeszélést és egy csomó törvényszöveget valamint az egész Levitikuszt. 3. A pusztai vándorlás története, amely a sínai nomádok ősi helytörténete volt.

A Kivonulás könyve jól átgondolt felépítést mutat. Megmutatkoznak benne a kivonulás tapasztalatainak központi motívumai. A Kivonulás könyvének kompozíciós felépítését teológiai vázlatként felfogva nyomon követhetjük benne a fogságban lévők és a fogság utáni Izrael gondolkodását, amikor számára a kivonulás távoli valóságnak tűnt, amikor az identitásáért küzdött. Egyiptom elhagyása és a pusztai vándorlás nem számított csupán földrajzi értelemben vett helyváltotatásnak. Izrael inkább kiválasztottsága jeleként értelmezte ezeket az eseményeket: az egyiptomi szolgaságból kiszabadulva arra kaptak Izrael fiai meghívást, hogy az élő Istent szolgálják. Ez az

Isten azt kívánta - ezt jelentette a "puszta"-, hogy Izrael adja föl viszonylagos létbiztonságát, és a kietlen pusztaságban egészen bízza rá magát Istenére. A kivonulás tehát "ősmintája" Isten üdvözítő tetteinek, az üdvösség művének, a pusztai vándorlás pedig előképe annak az útnak, amelyet Izraelnek a történelem folyamán végig kell járnia. Az üdvösség, amit Izrael megélt, ill. remélt, a szolgaságból való szabadulás volt, ill. ennek következménye. Ezért nem meglepő, hogy az Újszövetségben a Názáreti Jézus új Mózesként szerepel; megváltói tevékenysége is egy új kivonulás, amikor mint a hívő emberek vezére elsőként megy be az életre.

B.) Kivonulás könyve

C.) Bevezetés

A Kivonulás könyvének kompozíciós szerkezete

1,1 - 6,27	IZRAEL A FÁRAÓ ELNYOMÁSA ALATT A szabadulás bejelentése
6,28 - 11,10	Csapások (Harc Jahve és az istenek/bálványok között)
12,1 - 16,36	A szabadítás végrehajtása
17,1 - 24,11	IZRAEL A SÍNAINÁL, ISTEN URALMÁNAK KIHIRDETÉSE
24,12 - 31,18	Megbízás a szentély építésére (amellyel Jahve az ő Istenükké válik: 29,45)
32,1 - 34,35	A szövetség megszegése és megújítása
35,1 - 40,38	A szentély építésének kivitelezése JAHVE NÉPE KÖZÖTT, KÖZÖSSÉGBEN AZ Ő NÉPÉVEL

A Kivonulás könyvének középpontja

A történet lefolyása hét részre tagolható. A kompozíció középpontja a 4. rész, az „Izrael a Sínain”. Ez a rész teológiailag is a középpontja a Kivonulás történetnek. Megmutatja, hogy a kivonulás mozgásának mi a vezérlője és alapja: Jahve szövetségben akar lenni népével, mint jó király, népe között akar lakni példászerű életközösségben, és ezáltal akarja a világ számára kinyilatkoztatni uralmát. Noha Jahve az egész föld királya, mégis kiválasztott, elkülönített egy népet a világból, amely által ki akarta nyilatkoztatni, hogy mit jelent Jahve királyságában élni és ugyanakkor semmilyen más király alatt. Amikor Jézus később Isten országáról beszél és azt igehirdetésének középpontjába helyezi, továbbviszi a sínai elbeszélést. Jó, ha tudatosítjuk, hogy az Isten uralma, amit Jézus bejelentett a sínai eseménynél kezdődött.

Az 1-3 és az 5-7 rész szerkezete: Az három rész a középpont előtt és után a Kivonulás könyvében együtt egy nagyobb egységet alkot. Az 1. részben meghirdeti a szabadulást. A szabadságba való kivonulást a 3. rész mondja el. A kettő közé van beillesztve a csapások sorozata a 2. részben. A csapások hosszú felsorolása türelmetlenséget kelthet az olvasóban. Ennek a résznek késleltető szerepe van. A három befejező részben hasonló szerkezetet találunk. Az 5. részben Mózes megkapja Jahvétől a megbízást a pontosan, „égi mása alapján” leírt szentély elkészítésére; a 7. részben továbbviszi ezt a megbízást. A megbízás és a végrehajtás közé újra beillesztettek egy részt, amely késlelteti a végkifejletet. Ez a beillesztett rész a szövetség megszegésének és megújításának története.

3.) A szövetségkötés kezdete és vége közti feszültség íve

A Kivonulás könyve az „Izrael a fáraó elnyomása alatt” nagy témájával kezdődik és egy kontrasztképpel, „Jahve népének közösségében” képpel fejeződik be. A kezdeti jelenetet a fáraó uralja, fogóságban tartja és akadályozza a nép életét. Az egész Kivonulás történet eredménye, hogy egy nép születik, amely szabadságban és testi-egységteljesben él, mert Jahve közte van. A Kivonulás könyve egy jelenetbe torkollik, amelyben a felhő, Isten jelenlétének jele, elhagy-

ja a Sínai hegyet és leereszkedik a szentélyre. Tehát a szentély együtt van, köztük van a sínai vándorlás során, így válik Izrael egyre inkább Isten népévé, Jahve hajlékává. Hogy mit jelent egész konkrétan a szövetségekötés kezdete és vége közti feszültség íve, azt egy ellentétten keresztül tehetjük nyilvánvalóvá. Izrael munkája Jahve szentélyének készítésekor: Izrael munkája Egyiptomban elidegenítő munka volt, kényszer alatt végezte, egy ellenséges nép körében, egy ellenséges országban, ellenséges urak alatt, ellenséges célokért; keserű a munka könnyek és szenvedés között, az öröm és a szabad önkifejezés pillanatai nélkül; az olyan munka, amely nem a szolidaritáshoz, hanem rivalizáláshoz, az egyik embernek a másik fölél kerekedéséhez vezet, szétrombolja a közösséget. A befejező kép ennek pont az ellentéte, amelyben szolidáris, felszabadult munka bontakozik ki a szemünk előtt. Mindenki, aki részt vesz a szentély építésében, önként, kreatívan és spontán teszi, „ahogy a szíve diktálja” (Kiv 25,2), azon képességeinek megfelelően, amelyet Isten Lelke ébresztett bennük (Kiv 35,30). A szolidáris munka létrehozza a szentélyt, amely az egész úton lehetővé teszi – Jahve által – a szabadság uralmának jelenlétét köztük.

4.) A kivonulás állomásai

1. Egyiptomban

Idegenben való rabszolgaság

Elnyomás alatt nyugodt, fegyelmezett, fogva tartott, korlátozott, őrzött, gyámság alatt tartott, kihasznált, kívülről kormányzott, megalázott, önmagától elidegenített – viszont biztonságban és gondoskodnak róla

A nép nyög, sír, segítségért kiált – de alkalmazkodik, la-

↔

felhívás az indulásra

Mózesben egy impulzus ébred: van egy másik, új ország; van egy út a függőségből és a kiskorúságból; lehetséges a szabadság: „Menj én népem, menj ki Egyiptomból, én veled leszek; én minden időben „ott vagyok”(veled).
Én vagyok (veletek), mint aki ott akarok lenni (veletek).

„Láttam népem nyomorúságát Egyiptomban, hallottam

pul, saját félelmének a rabja, tehetetlen és rezignált.

kiáltását a munkafelügyelők kegyetlensége miatt, és ismerem szenvedését. Leszálltam tehát, hogy megszabadítsam az egyiptomiak kezéből”

Embertől való félelem
(embertől való függőség, emberi bálvány)

↔

és istenfélelem között

a fáraó szolgálatában

vagy Jahve szolgálatában

Az én Egyiptomom

Mózes bennem vagy melletttem

ami megbénít, bilincsből tart, fogollyá tesz, elidegenít az élettől

aki a szabadságra hív

Kiv 1,1-22;2,11-14; 2,23-25

**Kiv 3,1-20;4,10-17;
Csel 7,20-25**

2. A nehéz út a kitörésig és elindulásig

Az egyetértő megoldás keresése

Először félelmetes kísérlet a szabadság útjának megtalálásához, anélkül, hogy a hatalmasságokkal törésre kéne vinni a dolgot: Mózes kéri a fáraót, hogy engedje őket szabadságra. Ez a kompromisszumkereső kísérlet balul üt ki, a fáraó hatalma egyre nagyobb szerepet játszik.

A csapások kikényszerítik a kitörést

Először az egyiptomi robotfelügyelők mérnek rájuk csapást, és a nép számára egyre elviselhetlenebbé válik az élet. A szó szoros értelmében maga a fáraó kényszeríti rá őket a sokkal inkább menekülésre hasonlító kitörésre, mint belső megfontolást követő indulásra.

Félelmek az új szabadságtól

De alighogy ezt az első lépést megtették a szabadságban, utoléri őket és kitör belőlük a régi függőségük: Egyiptom urai hirtelen Izrael mögött teremnek és kitör a pánik. Az új helyzetben bénító félelem lesz úrrá rajtuk.

Kiv 5-12

3. Veszély és megmenekülés a sástengernél

A szabadulás útján hirtelen minden oldalról szorongatva

A szabadság veszélyes: a kitörők életveszélybe kerülnek: útjukat elzárja a tenger és Egyiptom urai a nyomukban vannak: előttük a víz hullámok, elsüllyedés, kilátástalanság, félelem - mögöttük az egyiptomiak áradata, a régi szorongások és félelmek amelyeket a nép magával hozott és mindezek elsodrással fenyegetik. A kilátástalanság megtapasztalása, a bekerítettség és körbezárttság: se visszatérni, se továbbmenni nem lehet.

Legszívesebben visszamenének

„Miért is tetted azt, hogy kihoztál minket Egyiptomból? **12** Nem így hangzott-e a szavunk, amelyet mondtunk neked Egyiptomban: Hagyj minket, hadd szolgáljunk az egyiptomiaknak? Hiszen sokkal jobb volt szolgálni nekik, mint meghalni a pusztában!”

Átkelés a Sástengeren

Itt az átváltozás. Félelmet kelt, fájdalmas. Valaminek meg kell halnia. A réginek véglegesen meg kell halnia, a régi

↔ **kilátástalanságban a bizalom útján**

Tudom, hogy eddig ebben az irányban eddig nem volt számomra út és ezentúl semmi ismertre nem tudom bízni magam. De most hinni akarom, hogy megyek a kapaszkodónélküliségbe, vízbe ugom ... És akkor a szorongás és félelem kinyílik, és a kilátástalanság és úttalanság közepette egy új út nyílik.

↔ **vagy bíznak a csodában**

„Ne féljeteK, várjatok csak, és meglátjátok az Úr üdvösségét, amelyeket ma cselekedni fog! Mert az egyiptomiakat, akiket most láttok, nem látjátok többé sohasem! **14** Az Úr fog harcolni értetek, és ti el fogtok némulni!”

↔ **megmenekülés a Sástengernél**

Fellélegzés. Mögöttem elmerültek az egyiptomiak. Végre szabad vagyok. Elöttem az élet: ”Énekeljünk az

embernek, a régi függőségeknek, a bennem lévő fáraónak.

Úrnak, mert fenségeset művelt, lovat és lovaszt a tengerbe vetett!”

Kiv 13,17-14,31; 15,1-21

4. Hosszú út a pusztában

A szabadság ünneplése és örömmámora: a pusztá tapasztalata

Az egyiptomiak elmerültek a hullámokban. De még nincs itt az új ország. Az örömnép után hirtelen üresség, irányt vesztettség, pusztaság mutatkozik. Lassú, fáradságos útkeresés egy ismeretlen földön.

Vándorolni a pusztában, szenvedni a nap hevétől, az éj hidegétől, szomjúság, egyedüllét, üresség, a semmi, kiszolgáltatva a saját ürességemnek, segítség nélkül; halál után, élet után?

Pusztaság: az igazság órája. Az igazi valóságom nyílik meg számomra: mint a por, széthullik a homlokzat, elfűjják a csalódások. Egyáltalán mi marad belőlem? A pusztá láthatóvá teszi kire is támaszkodom valójában. Valóban Istenre? Melyik Istenre?

A biztonságkeresés, az egoizmus, a félelem és a bírvány

↔

a szabadság és az önmagamról való lemondás között

A pusztában nincs kenyér. Izrael egész közössége zúgólódik: Bezzeg amikor az egyiptomi húsofizekknál voltunk! Most meg az éhségtől meg kell halnunk.

A kenyér ajándéka: Manna

A pusztában nincs víz. A nép víz után szomjazik és zúgólódik Mózes ellen: Miért vezetél ide ki minket Egyiptomból?

A víz ajándéka

Kiv 16,1-17,7 (vö. hozzá Mt 4,1-11)

5. Isten hegyénél, a Sínai hegyénél

Isten uralma

↔

veszély, újra szolgaságba esnek: az aranyborjú

A „világi hatalmaktól” való szabadulás megpecsételése és felszabadulás Isten uralmára: „Ti magatok láttátok, mit műveltem az egyiptomiakkal, és hogyan hordoztalak titeket sasszárnyakon, amíg idehoztalak titeket magamhoz. Ha tehát majd hallgattok szavamra és megtartjátok szövetségemet, tulajdonommá leszek minden nép közül – hiszen az egész föld az enyém –, és ti lesztok az én papi királyságom és szent népem”. (Kiv 19,4k)

Izrael átveszi Isten uralmának rendjét (Tízparancsolat): Én megszabadítottalak benneteket - ezért éljetez szabadon, egyenlőségben és testvérként.

Mire épül az életem:

Valóban Jahvéra,

↔

vagy **más istenekre**
(1. parancsolat)?

aki engem az én Egyiptomomból megszabadított

valóban Istenre építem az életem

Alighogy kijutott a szabadságra, visszajött a régi ember veszélye a hatalom és a nagyság álmával és a saját életrevalóságával. És Izrael ehhez az álomhoz elkezdi létrehozni egy rendelkezésre nem álló istent az aranyborjú képében, amely az erőnek, a félelmetességnek és a hatalomnak a jelképe.

Izrael nem akarja, hogy őt egy Isten teremse és formálja, hanem ő saját vágyaival és elhatározásaival akar formálni magának egy istent, aki az ő nagyság és hatalom utáni törekvésének a meghosszabbítása. De ez végül is visszatérést jelent az egyiptomi szolgaságba.

vagy egy magam gyártotta, a **saját kívánságaimból és irányultságomból készített képre** (2. parancsolat)?

Kiv 19,1-20,21

Kiv 31,18-32,20

D.) Óravázlat

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időtartam</i>
1. Ének: A vándor	ének kottából	Daloljunk az Úrnak, 170.o. 10 perc
2. A Kivonulás könyvének kompozíciós szerkezete lásd Bevezetés 1-3.	csoportos megbeszélés az óravezető irányításával	tábla, kréta, ceruza, jegyzetfüzet 20 perc
2. A Kivonulás állomásai - az ember útjának állomásai önmagához és Istenhez Az óravezető előzetesen elkészíti a kivonulás állomásainak 5 plakátját, melyeken a fontosabb címszavak és állomások szerepelnek, lásd Bevezetés 4. A plakátokat egyenként kifüggesztjük és a plakátok segítségével, amelyek az uralom helye szerint jönnek majd sorban, tudja majd a csoport közösen elsajátítani a kivonulás útját. ► Kifüggesztünk egy plakátot, majd ezt követi a címszavak közös elolvasása és ki-gesztítése ► A feszültségek és konfliktusok kinyomozása a mindenkori kivonulás egyes állomása-inak dinamikájában ► Ezt közösen a saját életünkre vonatkoztatjuk és átgondoljuk	csoportos beszélgetés az óravezető irányításával	5 plakát, lásd Bevezetés 55 perc
3. Amikor már minden plakátot kifüg-gesztettünk, még egyszer áttekintjük az egész kivonulás útját, az emberektől való félelemtől az istenfélelemig, a fáraó ural-mától Isten uralmáig	a résztvevők ekkor kapják kézhez a plakátok teljes szöve-gét	a plakátok teljes szövege kicsiben fénymásolva 5 perc

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időtartam</i>
4. Egyéni átgondolás: ➤ Hol tartok én most ezen az úton? ➤ Melyik 5 állomás felel meg leginkább az én mostani élethelyzetemnek? ➤ Pillanatnyilag milyen összecsapás ingerel legerősebben? ➤ Hogy állok ezzel az úttal (Melyek a neuralgikus pontjai? Visszaesések? Ismétlődések? ...)	csöndes egyéni átgondolás a kérdések alapján	a plakátok teljes szövege kicsiben fénymásolva, jegyzetfüzet, ceruza 20 perc
5.) Befejző ima, ének: A vándor	az egyéni átgondolás után kötetlen ima	kotta, gyertya, gyufa 10 perc

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat budapesti Központjában „**Élő Ige**” címmel **Bibliaiskola** működik (szeptembertől júniusig minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig). Jelen füzetünk a hatvannyolcadik óra anyagát tartalmazza.

Budapest, 2009. dec. 8.

Szeretettel:

Vágvölgyi Éva óravezető
Tarjányi Béla szakmai vezető

Székely István

Biblikus folyóiratok szemléje

A **Biblica 4/2008 számában** Jean-Noel Aletti *Róm 13,1-7* szövegét, valamint a kereszténységnek a római polgári társadalomban elfoglalt helyzetét vizsgálva arra következtet, hogy a szöveg csak ennek a konkrét helyzetnek a tükrében értelmezhető. Nem akar általános politikai tanítást nyújtani. Nem érvel a tényleges hatalom törvényessége mellett. Nem buzdítja a keresztényeket a politikában való részvételre, de arra igen, hogy ne féljenek; ebbe beleérthető, hogy agapéjukat terjesszék ki minden emberre. Ilyen az az új magatartás, amit Pál maga is gyakorol. – Csaba Balogh [Cluj Napoca, Romania] *Iz 33* héber szövegének egyes (jelzőül is szolgáló) szavai alapján magyarázza a legkorábbiak tekintett, majd két, évtizedekkel későbbi betoldás szövegrészeit. Így megértjük a jajkiáltást (az asszír uralom idején), az utalást az ellenség pusztulására, de Júda büntetésére, sőt megmentésének próféciájára is, szerepelnek a fogságból hazatérők, Jeruzsálem megváltása és a fejedelmi hatalom helyreállítása is. [Magáról az időbeli ugrásról a bibliai szöveg nem tesz említést.] – Lars Kierspel részletesen vizsgálja és kibővítve is megerősíti azt a felismerést, hogy a *János-evangélium 2-8. fejezetének* szerkezete antitetikusan parallel, ellentétes párhuzamú (khiasztikus). Ján 2,1-12 és 4,43-54 Isten erejéről tanúskodik, Ján 2,13-22 az Ő jelenlétéről szól, Ján 3,1-21 és 22-36 pedig egyetlen mondat keretébe sűrítve Fiának küldetését és eljövételét hirdeti. – Boris A. Paschke bemutatja, hogy bár a *Jel 11,7-13* több ószövetségi szövegrész figyelembevételével jelképezheti Jézus elítélését, majd feltámadásával való megdicsőülését, de a könyv olvasóinak fel kellett ismerniük a Jel 11,7-17 történeti hasonlóságát saját koruk egyes római császárainak holtukban is elítélt, majd más császárok szinte mennybevitellel dicsőített uralkodásával.

A **Biblica 1/2009. számában** Bertram Herr a *Makkabeusok második könyve* üzenetét először az Egyiptomba küldött két levél (11,1-10 és 1,10-2,18) által felkínált úton keresi. Szokásos következtetés – és arra az összefoglaló szakaszra is [epitome] módot adnak – hogy a

fő üzenet a templom döntő szerepe. Ha azonban feltesszük, hogy a két levél (és így azoknak egymással és az összefoglalással való kapcsolata) későbbi eredetű, akkor inkább azt fedezzük fel, hogy az összefoglaló miként jellemzi Isten hatalommal való működését a történelemben, a megváltás művét, a vértanúk hitét. – Rövid, figyelemfelhívó írások: Adina Moshavi a héber Biblia *szónoki kérdéssel érvelő* szövegeinek két fajtáját mutatja be részletesen vizsgált példakkal. – Brandon D.Crowe szerint Mózes éneke (MTörv 32) kéziratban is elterjedt, jól ismert ének volt, amikor Máté megfogalmazta a József álmában közölt hírt (Mt 1,23). Számos szó és néhol hosszú szövegrész idézésén túl Máté elmerült annak felismerésében, hogy az Egyiptomból való szabadulás Izrael újjászületése volt, de a Szentlélektől fogant Jézus egészen új teremtés. – Itamar Kislev a Szám 27,15-13 Septuaginta-beli szövege alapjául szolgáló héber szövegről megállapítja, hogy abban utólagos lehetett a nép vezetői közé egyrészt József (27,18), másrészt Eleazár pap (27,19) betoldása. Így lett teljes Mózes hatalmának az Úr parancsa szerint való átadása. A cikk a betoldások pontos történetének több változatát tekinti át, figyelembe véve pl. a kumráni tekercseket is. – Timothy M.Willis részletesen magyarázza a Lev 24,13-23 khiazmust, amely világosan mutatja az értékrendet: az emberölésnél sokszorosan nagyobb bűn káromolni Istent, aki minden jónak, sőt az egész világ rendjének alkotója és fenntartója. – Th.Booij a Jeruzsálem vallási közössége számára fontossá lett 132. zsoltárt mutatja be. Sion az Úr választott lakóhelye. Áldott hely: özvegyek, szegények, papok, szentek városa. Hozzá fűződik Dávidnak (felkentjének) tett ígérete a templomra vonatkozólag; a 8.versben: bevonulás a frigyszekrényel (Szukkót ünneplése). Jeruzsálemben a Szukkót-ünneplést a számkivetés után ismét bevették (a »felkent« címet ekkor a főpapra vonatkoztatva). – James Swetnam Zsid 3,5-ből kiindulva bemutatja az ellentétet Krisztus és Mózes között (tekintettel a Szám 12,7-beli tartalmi összefüggésre is). Végül megállapítja, hogy sem Zsid 2,12-t, sem Zsid 13-at nem magyarázhatjuk eucharisztikus értelemben. – Terrance Callan bemutatja, hogyan hasonlítja össze a 2Pét levél (2,10b-22-ben) az embereket és állatokat. Az értékelés eredménye az emberekre nézve az állatokhoz képest negatív (miként több más, korábbi vagy közel egykorú

írásban is). 2Pét érvelése egyedülálló: hiányoznak pl. Balaam szamarának jó tulajdonságai (2,16), részletezi a kutyával és a disznóval való összehasonlítást (2,22), amint Péld 26,11-12 is.

A **Zeitschrift für die Neutestamentliche Wissenschaft** 2/2008. számában Maren Bohlen megállapítja, hogy az evangéliumok Jézus beszédei előtt gyakran címszerűen összefoglalják azok tartalmát (pl. Mk 1,14-15). Az összefoglalók között sok a hasonló, de kérdéses, hogy vajon szószerint Jézus szavait tartalmazzák-e. Az *Isten országába való bejutást* sokszor mozgást (bemenetet, bevonulást) jelentő szavak fejezik ki, máskor ehelyett a bent-levés, birtoklás, öröklés szerepel. Ezeket biztosan Jézus saját szavainak tekinteni csak ritkán lehet (ilyen eset pl. a Mk 10,25). De a többször előfordulók között valószínűleg több ilyen »autentikus jézusi szó« van. – Christos Karakolis részletesen vizsgálja a *Csel 18,17*-ben leírt esemény történetét és teológiai üzenetét. Biztos, hogy csak zsidók voltak jelen [a »görögök« egyetlen késői szövegformában szerepel, a nemzsidókat Lukács az egész szakaszban alig (és inkább közvetve) említi]. Szosztenész, Pál munkatársa tekintélyes, Korintusban jól ismert személy kellett hogy legyen. A hozzá hasonlóan kereszténnyé lett zsidók érthetően számíthattak a Lukács által röviden vázolt ütlegetésre is. A történethez tartozik Jézus Pálnak tett ígérete is (Csel 18,10: Senki sem fog hozzád nyúlni... Sok népem van ebben a városban); ez teljesül 18,12-17-ben. Ehhez tartozik, hogy nemcsak Pál működik, hanem (tudán kívül) Gallio is segít. – David Hellholm a *2Kor2,14-4,6* szakaszban az Újszövetség szolgájának nevezi magát, és ezt magyarázva ellentétes párhuzamként említi Mózeset a múlandók szolgájaként. Amikor ezt egyes zsidók (talán zsidókeresztények is) kétségbe vonták, Pál minden lehetséges módon védekezett, részben a Szentírás szavaival is. A védekezés során kimondta: Isten »maga támasztott világosságot szívünkben, hogy felragyogjon Isten dicsőségének ismerete Jézus Krisztus arcán.«

A folyóirat 1/2009. számában Wilfried Eisele bemutatja, hogy a *kánai menyegző* (Jn 2,1-11) üzenete nem csupán egy csoda története. Teljesebb megértéséhez tartozik az evangélium 1,19-51 szakaszának figyelmes átgondolása, és a menyegzőn Jézus anyjának szerepe, valamint a tanítványok jelenléte, sőt 2,12 is! – Friedrich Gustav Lang

azt mutatja be, hogy Lukács *Csel 16,12-40*-ben több irányból is jellemzi Pál találkozását a római világgal, benne Filippi és környéke gazdag telepeseivel, akik Lídiától bífort és valószínűleg ahhoz illó egyebet is vásároltak. – Szent Pál *Róm 1,18-32*-ben megállapítja, hogy értelmünk képes megismerni Istent a teremtményei révén. Ervin Ochsenmeier cikke ehhez hozzáteszi, hogy Istent nem annyira a teremtés, hanem inkább az Ő történelmi tettei mutatják be számunkra. Idéz ószövetségi írásokat (pl. Zsolt 97, Habakuk jövendölése, a Róm levél által közölt szövegrészek). Pál tanítása igen sokat nyújt a történelem teológiája terén. – Jens Schröter bemutatja, hogyan jelenik meg az *IKor* levélben az őskeresztény úrvacsora (1Kor 10,16 és 11,23-26). Pál a korintusi összejövetelekhez szól hozzá, és ad útmutatást. Nem szerepel részletes leírás az összejövetelekről. Pál leírja az Eucharisztia alapítási szavait, de ez még nem volt része az összejövetelnek, amely megemlékező jellegű volt, hálát és áldást közvetítő imákkal. A cikk felhasznál más korabeli írásokat is, és említi a pogányok és zsidók vacsoraszerű összejöveteleit is. Utal a néhány évtizeddel későbbi Didakhé-ra és Szent Justinus könyvére (Apologia).

A **The Catholic Biblical Quarterly** 4/2008. számában Dalit Rom-Shiloni azt vizsgálja, hogyan látja a *44. zsoltár* szerzője Isten igazságosságát az Izrael népének Kr.e.6. századi viselkedésével szemben. A zsoltár Jeremiáshoz, a Siralmakhoz és Ezekielhez hasonlóan panaszkodik, de a 18-23.versek kiemelik, hogy a szenvedő nép a súlyos helyzetben is hű maradt Istenhez. A Zsolt 44 Isten és a nép kapcsolatát a deuteronomista és a prófétai írások, valamint a 37. zsoltár szellemében részletezi; Isten harcosként, Úrként és igazságos bíróként áll népe mellett. A zsoltár szerzője Jóbhoz hasonlóan reménykedik az Ő igazságában. – Nancy Nam-Hoom Tan a *Példabeszédek* könyvének Septuaginta-beli szövegeiben olvasható *idegen*-nek (a maszóréta szövegtől eltérő) *bölcsességeit* keresi. A fordítással természetesen együttjárnak eltérések; a cikk szerzője nem lát idegen hatást pl. Péld 2,16-17; 5,3.20; 6,24-35; 7,4-23 szövegeiben, és nem tekinti idegennek a Péld 9,18-beli betoldást. A fordító Péld 2,16-ban is bünyösök, nem más nemzetiségűek szokásairól beszél. (Vagy nem értette, miért szerepel a héberben idegen asszony, vagy egyszerűen csak bűnös asszonyt akart leírni.) – Catherine Brown Tkacz úgy mutatja be Zsolt 22,2-t, mint részét egyfelől a *keresztények liturgiájának*

(nagy péntek), másfelől a zsidók számára egy *ünnep* (a purim) *szertartásának*. Az ünnepi főszereplő természetesen Jézus ill. Eszter. A 22. zsoltárt a zsidók a 11. századtól hosszú ideig purim ünnepén fel is olvasták. A cikk arra is kitér, hogy Esztert (mint más asszonyokat is, pl. Jefte [Bír 1] és Rút) bátran tekinthetjük Jézus előképének. A zsidók azonban később (a kereszténységgel szembeállva) áttértek egy olyan értelmezésre, hogy a keresztre feszített Jézus előképe a bitófára akasztott Ámán. Zsolt 22,2-t egy midrás is magyarázza, amely szerint Dávid utódjának érkezése előtt a Messiás súlyos vas iga terhével fog szenvedni mások bűneiért; a magyarázatban a zsoltár 2., 17., és 19. verse meghamisított szöveggel szerepel. – Garwood P. Anderson megállapítja, hogy Jézus példabeszédeinek legnagyobb részét (egészükből vagy hivatkozásokkal) Lukács őrizte meg számonkora, mégpedig igen értékes formában. Mindig látható a helyzet, esetleg vita, krízis és a hallgatóság. Nyilvánvaló a kétféle erkölcsi állásfoglalás lehetősége, az esetleges kétértelműség, de világos az elbeszélő saját álláspontja is. Minden példázatban olvashatjuk a legnehezebb kérdések világos magyarázatát (széleskörű etikai és teológiai látókörből). Lukács néha kemény szavakkal foglal állást, amelyek mögött Jézus radikálisan új kijelentései állhatnak. Kétségtelen, *hogy Lukács evangéliuma adja a leghitelesebb képet Jézus tanításáról*, amely mögött Jézus kreatív géniusza áll, aki keresi és megmenti, ami elveszett. – Tim O'Donnell *In 5,19-30* eszkatologikus vonatkozását elemzi. Jézus az Atya és a Fiú egységéről valamint közös művéről beszél. Az Emberfia ítélni fog (az élet feltámadásáról és lelki halálról a sötétségben). A cikk bemutatja a szöveg szerkezetét: egyrészt súlypontok az Atya és a Fiú; másrészt mind szimmetrikus, mind antitetikus párhuzamok. Természetesen szerepelnek a zsidók vádjai [Jézus megsérti a szombatot, és Istennel egyenlőnek mondja magát], utána pedig Jézus védőbeszéde [Ő Isten akaratát teszi; tanúi Keresztelő János, Jézus saját tettei, maga az Atya és az Írások; a zsidók hitetlenek]. Mind a jelenre, mind a jövőre vonatkozik az ítéelő Krisztus közvetlen és teljes eszkatológiai üzenete; a halált túlélő örök élet, a szeretetben megélt közösség Krisztussal. – Craig R. Koester tájékoztat *a rómaiak rabszolgakereskedelméről*, és idézi *Jel 18,1-10* kritikáját Babilonról [azaz a Római Birodalomról]. A féktelen paráznaság borából ittak a föld királyai, gyönyöréből lettek gazdagok a kereskedők. Isten kimondta az ítéletet minden nemzetre; vére ömlik

profétáknak, szenteknek és mindazoknak, akiket megölnék a földön. A cikk vázolja a tíruszi és római rabszolgakereskedelmet, említi Efezus, Thyatira és Sardis rabszolga-vásárcsarnokait; a kereskedők gyakran hazudtak, becsapták a vevőt. János jelenései szerint emberi lelkeket (nem testeket) árusítanak. A cikk említi azokat a különösen visszataszító eseteket, amikor saját városukból, sőt saját rokonságukból való rabszolgákat árusítottak. A Jelenések nem ellenzi rabszolgák tartását, de igyekszik távoltartani olvasóit az emberkereskedelemtől »babiloni módjától«; de ugyanakkor legyenek hűségesek az új Jeruzsálem Istenéhez, legyenek az Ő »szolgái«, aki életet és a Bárány vére által megváltást ad számukra. Bár az »új Jeruzsálem« jövőbeli marad, de ezt a jelenbeli életet jelenti a számukra.

A folyóirat 1/2009. számában Serge Frolov a *Bírák könyvét* vizsgálva áttekinti annak szerkezetét, részeinek tárgyát és stílusát. Megállapítja, hogy nem tekinthető önálló irodalmi egységnek. Az elején olvasható harci és győzelmi beszámolók Józsue könyvéhez csatlakoznak, a vége pedig Sámuel könyvéhez. A »korábbi próféták« 4 könyvét (Józsue, a Bírák és Sámuel könyveit) az 5 részű Pentateuchushoz csatolva beszélhetünk 9 részű Enneateuchusról is, de ennek részei nem illenek össze, egymástól függetlenül jöttek létre. – C.Clifton Black *Márk evangéliumáról, mint az első keresztény történeti műről* ír. Az evangélistának gyűjtenie és válogatnia kellett az adatokat, szerencsére még nem távoli időből. Végül a mindennapiból és a rendkívüliből is azt írta le és úgy, amint bennünket is érdekel. Szinte kortársként halljuk a példabeszédeket és hasonlatokat, átéljük a templomtisztítást, a vihart és a csodákat, látjuk a Jézust hallgató és kísérő tömegeket. Jézus minket is felkészít saját kereszthalálára és feltámadására, valamint a végidő jeleire. Márk evangéliuma tanúsítja az ő hívő elkötelezettségét; hivatástudata jól látszik az evangélium első mondatából. Záró gondolat: Isten tevékenységét a történelem is csak ennek hatásából tapasztalja; de tagadhatja is. Mondhatjuk, hogy »a világ mindig ilyen volt«, de be kell látnunk, hogy amit a holnap hoz, avval (akár a legújabb fizika segítségével is) csak holnap fogunk találkozni.

TÁRSULATUNK ÉLETÉBŐL

Közgyűlés – Szeptember 26-án megtartottuk Társulatunk ezévi közgyűlését. Az együttlét egyben az új évad megnyitását is jelentette, amelyet szentmisével ünnepeltünk, és kértük Isten áldását munkánkra. A közgyűlésen a munkatársak beszámoltak az elmúlt mozgalmas évben végzett munkánkról: Gelley Anna irodavezető, Horvay Mária imacsoport-vezető, Székely István szerkesztő, Vágvölgyi Éva főtitkár, továbbképzési csoportvezető és Tarjányi Béla ügyvezető elnök. Tarjányi Béla tájékoztatta a Közgyűlést az elmúlt év során elért eredményekről, a Társulat anyagi helyzetéről és néhány fontosabb megvalósítandó tervünkről (pl. a készülő teljes Biblia-konkordancia kiadása stb.).

A magyar biblikus professzorok ezévi második szakmai értekezlete – A magyar biblikus professzorok október 20-án megtartták ezévi második szakmai értekezletüket Budapesten, a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat Teréz körúti központjában. Az értekezleten két vitaindító előadás hangzott el: *Csernai Balázs és Tarjányi Béla*. Az előadásokat jó hangulatú szakmai vita követte.

Hitoktatók képzése – Társulatunk november 21-én, az Egri Főegyház-megyei Katechetikai Konzultációs Iroda szervezésében Jászberényben, a Főplébánia Községi Házában tartott egy napos képzést az egri egyházmegyében tevékenykedő hitoktatók számára. Nem volt könnyű a hitoktatók-

nak a plébániai programokban bővelkedő adventi időszakban szabbaddá tenni ezt a szombati napot, hiszen mindenhol folynak a pástorjátékok próbái, stb. Az Érsekség azzal honorálta a résztvevők lelkesedését, hogy anyagi támogatásával ingyenessé tette a részvételt. A képzésen, melyet *Vágvölgyi Éva* tartott, 24-en vettek részt. 9-16

óráig tartott, a Szentírással foglalkoztunk és egy adventi meditációval fejeztük be a napot. Úgy tűnt, hogy főleg ez a meditáció keltette fel az érdeklődésüket, mert ezt rögtön fel tudják majd használni a hittanos csoportjaikban.

Bibliai Figurák-kurzus –

November 20-22 között Telkiben családos édesanyák részvételével készültek betlehemes figurák. A Bibliai Figurák-kurzust ezúttal is munkatársunk, *Gelley Anna* szervezte és vezette.

Imaóra – Tagságunk egy kis csoportja minden második héten pénteken du. 5-6-ig a Bibliaközpontban **imaórát** tart, hogy Isten áldását kiesdje munkánkhoz, és imáiba foglalja minden egyes társulati Tagunk, Jótévőnk és Olvasónk személyes problémáit, gondjait. Kérjük, a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába.

Az imaórák időpontja és az elmélkedések témája: 2010. jan. 8.: 1Ján 5, 2-5; jan. 22.: 1 Kor 4, 1-5; febr. 5.: 1 Kor 8, 1-6; febr. 19.: 1 Kor 10, 27-23; márc. 5.: 1 Kor 5, 6-8; márc. 19.: Róm 3, 21-26; ápr. 9.: Róm 15, 30-33; ápr. 23.: 2 Kor 1, 3-7.

Szeretettel hívunk a közös imára (a helyszínen vagy a távolból bekapcsolódva) minden kedves társulati tagot és érdeklődőt!

Minden kedves Tagtársunknak és Olvasónknak
áldott Karácsonyt és boldog új évet kívánunk!
A Társulat vezetősége és a Szerkesztőség

Kiadványainkból

1. **Balás Béla: Kis idő** (A kereszténység kétezer éves történetének bemutatása újszerű hangnemben). Ára: 980,- Ft

2. **A kövek üzenete – Szent Pál-DVD** (Kránitz Mihály: Páli emlékek Kis-Ázsiában (vetített képek); Tarjányi Béla: Pál, a nemzetek Apostola (előadás, kísérő képek: Pilis hegység); Sillye Jenő és társai: A damaszkuszi úton (dalok, kísérő képek: Biblia éve). Számítógépen és DVD-lejátszón egyaránt megtekinthető.) Ára : 800,- Ft.

3. **Vágvölgyi Éva: Bibliaórák** (58 bibliaóra anyaga és vázlata (2008, 396 o.). Ára: 1980.- Ft.

4. **Öregbetűs Újszövetség:** az Újszövetségi Szentírás nagyobb betűs, jól olvasható formában. Ára: 1960.- Ft.

5. **Aranybiblia** (nagy méretű, díszes, aranyozott verettel, templomi kihelyezésre). Ára: 24.000 Ft.

6. **Családi Biblia** (nagy méretű, díszes, aranynyomással, családok számára). Ára: 12.000 Ft.

7. **Bibliaolvasó-Kalauz** (a teljes Szentírás szövegének beosztása két éven át minden napra, készítette: Gyürki László). Ára: 60.- Ft.

8. **Vallomás a Szentírásról DVD I.** (Bíró László püspök, Nemeshegyi Péter S.J., Kerekes Károly O.Cist., Vértesaljai László S.J., Tomka Ferenc, Mihályi Angyalka katekéta, Varga Béláné Irénke személyes vallomása. Ára: 800.- Ft

9. **Vallomás a Szentírásról DVD II.** (Erdő Péter bíboros, Márfi Gyula érsek, Zseldin Gellért püspök, Gyürki László, Takács Gyula, Gellej Anna, Riskó Mariann vallomása, Székely János püspök három előadása. Ára: 800.- Ft

10. **A Szentföldön Jézus lába nyomán DVD** (A Fokoláre-atyák szentföldi felvételeiből összeállította Tomka Ferenc. A főbb szentföldi helyek bemutatása és ismertetése.) Ára füzetten: 1600,- Ft.

11. **Magyarságunk és a Biblia CD** (Nemeskürty István, Vörös Győző és Tarjányi Béla előadása a biblikusok továbbképző konferenciáján). Ára: 600,- Ft.

Isten Szava

---

*Egy példány ára 250 Ft,
az évi négy szám 1000 Ft (+ postaköltség)*

Krisztus Urunk születése

A sötét éjjelnek feketélő szárnya
Csendben, nyugalomban terült le a tájra,
József és Mária imába mélyedve,
Mint két angyal ült a barlangban elrejtve.
Közelget az éjféli, midőn szűz Mára
Gyöngéd, szelíd hangon Józsefhez így szóla:
"Most kilencz hónapja, hogy Gábor főangyal
Engem megköszöntött mennyei szózáttal.

Ma kilencz hónapja, hogy az örök Ige,
Hatalmánál fogva leszállott keblembé;
József, hű jegyesem, közelget az óra,
Melyben nyilvánul az Úr végtelen titka!
Nemsoká köztünk lesz, mint ártatlan kisdéd,
A ki a világra üdvöt, békét hinthet.
Végtelen az öröm, melyet szívem érez,
Világi örömhöz nem hasonlíthat ez!"

Varga Lajos, Verses Szentírás, 301.o.
Egri Nyomda, 1932 – Grafolit Kft., 2008

örökre megmarad
